

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

TEZĂ DE DOCTORAT

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:

Prof. univ. dr. habil. Sergiu MUSTEAȚĂ

DOCTORAND:

Alexandru MITRU

TÂRGOVIȘTE

2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

Politicile educaționale preuniversitare în România interbelică REZUMAT

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
Prof. univ. dr. habil. Sergiu MUSTEAȚĂ**

**DOCTORAND:
Alexandru MITRU**

**TÂRGOVIȘTE
2021**

CUPRINS

INTRODUCERE.....	1
1. Problematika cercetării.....	1
2. Teorie și metode de cercetare.....	2
3. Sursele documentare.....	3
4. Structura studiului.....	25
CAPITOLUL I.....	26
Școala românească după război (1918 – 1920).....	26
1. Fuzionarea sistemului de învățământ în noul cadru creat de Marea Unire.....	27
2. Organizarea sistemului preuniversitar (1918 – 1920).....	34
3. Funcțiile școlii în dezbaterile ideatice românești după Marea Unire de la 1918.....	48
4. Concluzii.....	66
CAPITOLUL II.....	70
Politici și legislație educațională în perioada interbelică.....	70
1. Politicile educaționale preuniversitare reflectate în pozițiile ideologice și doctrinare ale principalelor partide și curente politice din România interbelică.....	72
2. Abordări și viziuni ale principalelor personalități politice, culturale și educaționale cu privire la politicile din domeniul învățământului preuniversitar.....	113
3. Legislația cu privire la învățământul preuniversitar în perioada interbelică.....	173
4. Concluzii.....	180
CAPITOLUL III.....	183
Politicile guvernamentale în domeniul învățământului preuniversitar în perioada interbelică.....	183
1. Activitatea guvernamentală în domeniul învățământului preuniversitar în decada brătienistă (1918-1928).....	184
2. Politicile guvernamentale în domeniul învățământului preuniversitar în perioada guvernărilor național-țărăniști (1928-1933).....	200
3. Activitatea guvernamentală în domeniul învățământului preuniversitar în perioada guvernărilor liberale (1933-1938).....	210
4. Regimul de autoritate monarhică și politicile guvernamentale în domeniul învățământului preuniversitar (1938 - 1940).....	217

5. Concluzii.....	226
CONCLUZII FINALE.....	228
BIBLIOGRAFIE.....	247
ANEXE.....	263
1. Expunere de motive realizată cu privire la adoptarea Decretului-Lege pentru înființarea și organizarea Comitetelor școlare - 1919.....	263
2. Referat realizat de către Petre Ghițescu, director general în cadrul Ministerului Instrucțiunii Publice, privind necesitatea modificării Legii învățământului primar și normal-primar-1919...266	
3. Propuneri pentru întocmirea Decretului-Lege privind modificarea Legii învățământului primar și normal-primar - 1919.....	268
4. Referat prezentat în cadrul Consiliului de Miniștri privind modificarea Legii învățământului primar și normal-primar - 1919.....	270
5. Propuneri privind modificarea Legii învățământului primar - 16.02.1920.....	273
6. Referat realizat de către Petre Ghițescu, director general în cadrul Ministerului Instrucțiunii Publice, privind necesitatea organizării cursurilor de vară pentru învățători - 1919.....	284
7. Adresa nr. 42.734 din 17 mai 1919 privind organizarea cursurilor de vară pentru învățătorii din Basarabia.....	285
8. Memoriu adresat ministrului Instrucțiunii Publice de către Asociația corpului didactic român din Bucovina - 23 septembrie 1920.....	286
9. Raport înaintat de către ministrul Constantin Angelescu Majestății Sale Regele Ferdinand I, privind înființarea medaliei „Răsplata Muncii pentru Construcții Școlare” - 1923.....	288
10. Solicitarea ministrului Constantin Angelescu adresată Majestății Sale Regele Ferdinand I, privind aprobarea înființării medaliei „Răsplata Muncii pentru Construcții Școlare”.....	290
11. Decret regal privind înființarea medaliei „Răsplata Muncii pentru Construcții Școlare”.....	291
12. Regulament pentru acordarea medaliei „Răsplata Muncii pentru Construcții Școlare” - 1923.	292
13. Jurnal al Consiliului de Miniștri privind aprobarea Regulamentului de acordare a medaliei „Răsplata Muncii pentru Construcții Școlare”.....	294
14. Decret regal privind aprobarea Regulamentului de acordare a medaliei „Răsplata Muncii pentru Construcții Școlare”.....	295
15. Propuneri privind proiectul de lege pentru organizarea învățământului secundar, înaintate ministrului Ion Petrovici de către Universitatea din Cluj, Facultatea de Filosofie și Litere - ianuarie 1927.....	296

16. Observații privind proiectul de lege pentru organizarea învățământului secundar, înaintate ministrului Ion Petrovici de către Consiliul Dirigent al Statusului Romano-Catolic din Ardeal - ianuarie 1927.....	302
17. Notă privind întocmirea adresei către Consiliul Legislativ, în vederea obținerea avizului pentru proiectul privind Legea pentru organizarea învățământului secundar - ianuarie 1927....	304
18. Note privind întocmirea raportului către Consiliul de Miniștri, pentru aprobarea depunerii proiectului privind Legea pentru organizarea învățământului secundar în Parlament - februarie 1927.....	305
19. Notă privind realizarea Jurnalului Consiliului de Miniștri, pentru supunerea spre aprobarea Majestății Sale Regele Ferdinand I a mesajului de înaintare în Parlament a proiectului de Lege pentru organizarea învățământului secundar - martie 1927.....	307
20. Jurnal al Consiliului de Miniștri pentru supunerea aprobării Majestății Sale Regele Ferdinand I a mesajului privind înaintarea în parlament a proiectului de Lege pentru organizarea învățământului secundar - martie 1927.....	308
21. Notă privind realizarea raportului prezentat regelui, pentru aprobarea mesajului de trimitere a proiectului de Lege pentru organizarea învățământului secundar în Senat - martie 1927.....	309
22. Notă privind întocmirea mesajului trimis de Majestatea Sa Regele Ferdinand I către Senat, pentru deliberarea și aprobarea proiectului Legii pentru organizarea învățământului secundar - martie 1927.....	310

Politicile educaționale preuniversitare în România interbelică

Rezumat

Lucrarea cu titlul "Politicile educaționale preuniversitare în România interbelică", își propune să analizeze problematica sistemului național de educație din perioada interbelică. Cercetarea se raportează la o perioadă de 22 de ani, între 1918 și 1940 și urmărește să se concentreze asupra a două aspecte importante: capacitatea și disponibilitatea oamenilor politici de a crea un sistem educațional performant, care să răspundă noilor nevoi ale societății românești, în contextul Marii Unirii, respectiv consecințele politicii guvernamentale, în domeniul educației preuniversitare, asupra dezvoltării și evoluției societății românești în cele două decenii următoare.

Nu ne-am propus să redactăm o *Istorie a învățământului românesc interbelic*, care nu ar putea fi decât o întreprindere a unui colectiv de autori și s-ar putea materializa într-un corpus alcătuit din mai multe volume, ci o analiză a politicilor educaționale, a legislației specifice și a modului de organizare a învățământului preuniversitar românesc, în raport cu viziunile enunțate de personalitățile epocii și cu tendințele europene în acest domeniu. Această analiză va fi realizată pe baza documentelor de arhivă, a memorialisticii și a lucrărilor de specialitate publicate în perioada cercetată.

Cercetarea noastră va încerca să stabilească dacă politicile guvernamentale promovate în perioadele 1918 – 1928; 1928 – 1933; 1933 – 1938 și 1938 – 1940 au fost alinate cu nevoile societății românești, aflată într-o profundă schimbare, sau erau mai degrabă hotărâri de conjunctură, reacții la inițiative venite din partea oamenilor politici, care urmăreau satisfacerea propriilor interese politice de partid. Urmărind această paradigmă centrală, dorim să reconstituim societatea interbelică din punct de vedere al relațiilor existente între decidenții vremii și mediul socio-economic, în care învățământul preuniversitar era chemat să funcționeze.

În timpul cercetării științifice am utilizat analiza istorică sub mai multe forme: *analiza de discurs*, atunci când am urmărit mesajele transmise de oamenii politici, prin propunerile lor privind organizarea și dezvoltarea sistemului de educație preuniversitar; *analiza de conținut*, care are în vedere explicarea conceptelor exprimate pe acest subiect și integrarea lor în contextul socio-economic în care sunt produse; *analiza calitativă*, folosită pentru a demonstra calitatea și seriozitatea activității depuse de cei care s-au implicat în perioada interbelică în

dezvoltarea sistemului educațional; *analiza cantitativă*, utilizată în argumentarea punctelor de vedere formulate în timpul cercetării; *analiza critică* a documentelor cercetate sau a acțiunilor întreprinse în domeniul studiat.

Ancheta istorică am utilizat-o în cazul cercetării documentelor de arhivă. În acest caz, am urmărit să oferim un tablou cât se poate de exact al sistemului de educație românesc din perioada interbelică, privit din punct de vedere al celor exprimate în documentele de arhivă.

Schimările înregistrate în sistemului de educație din România au fost în permanență în atenția istoricilor și a publicului larg. Din perspectiva cronologică, studierea istoriei schimbărilor survenite în modul de organizare și funcționare a sistemului de învățământ, a fost secționată, în mod general, în patru perioade: a doua jumătate a secolului al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea; perioada interbelică; perioada regimului comunist și perioada recentă. Această periodizare simbolică a fost realizată în funcție de etapele transformărilor majore produse în cadrul societății românești și a regimurilor politice respective. Dezvoltarea sistemului național de educație preuniversitar în perioada interbelică - tema pusă în discuție în proiectul nostru - a fost, și rămâne, o temă de cercetare din mai multe perspective. În funcție de acestea, am analizat istoriografia temei de cercetare, clasificând lucrările, care vizează sistemul preuniversitar de educație în perioada interbelică, în funcție de următoarele abordări:

- a) schimbările survenite în sistemul național de educație;
- b) politicile educaționale promovate în programele partidelor parlamentare;
- c) analiza curentelor pedagogice dezvoltate în perioada interbelică;
- d) prezentarea sistemului de învățământ regional;
- e) organizarea învățământul vocațional;
- f) impactul dezvoltării economice și culturale asupra educației;
- g) educația în amintirile și memoriile personalităților perioadei studiate.

Lucrările analizate au constituit o sursă de informare importantă în cercetarea întreprinsă de noi privind dezvoltarea învățământului preuniversitar românesc interbelic, alături de alte izvoare precum dezbaterile parlamentare, ziarele sau revistele școlare, didactice, pedagogice și culturale editate în perioada studiată. Menționăm însă faptul că la baza elaborării studiului nostru am utilizat, în principal, fondurile arhivistice aflate în cadrul Arhivelor Naționale Istorice Centrale și revistele de specialitate editate de asociații profesionale ale cadrelor didactice. În activitatea de cercetare am studiat un număr de peste 350 de dosare din fondurile *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice* și *Casa Școalelor*, pentru perioada 1918 - 1940. De asemenea, am reușit să analizez peste 120 de numere din revistele de specialitate, precum *Apostolul* (județul Neamț), *Biserica și Școala* (județul Arad),

Curierul Școlar (județul Mehedinți), *Curierul Școlii pentru Popor* (județul Olt), *Foaia Școlară* (județul Bihor), *Gazeta Învățătorilor* (județul Arad), *Învățătorul* (județul Cluj), *Școala Noastră* (județul Sălaj) etc și numeroase *anuale* publicate de școlile secundare. La nivelul actual al cercetării noastre am realizat o abordare de sinteză a ceea ce a însemnat confruntarea de idei și politici educaționale, transformate în strategii educaționale sau legislație educațională. Urmărind studierea impactului avut în organizarea școlară de implementarea politicilor educaționale, am reușit să facem primii pași în cercetarea noastră pe baza fondurilor de arhivă prezentate, a lucrărilor speciale și a presei de specialitate. Astfel, am realizat o analiză profundă a perioadei 1918-1924, în care s-a produs unificarea sistemelor educaționale existente pe teritoriul țării în urma Unirii din 1918 și o cercetare temeinică a politicilor educaționale promovate de partidele parlamentare în doctrinele și programele politice.

Structura generală a lucrării este gândită astfel încât fiecare capitol să clarifice aspecte specifice ce decurg din tema principală a lucrării. În partea introductivă ne-am propus să clarificăm problematica cercetării, să prezentăm teoriile și metodele folosite pe parcursul cercetării, să prezentăm cercetările anterioare pe acest subiect, să precizăm sursele documentare utilizate în cercetarea întreprinsă și să prezentăm structura studiului realizat.

Lucrarea este structurată pe trei capitole. În primul capitol, *Școala românească după război*, ne propunem să abordăm următoarele aspecte: Fuzionarea sistemului de învățământ în noul cadru creat de Marea Unire, Organizarea sistemului preuniversitar (1918 – 1922) și Funcțiile școlii în dezbaterile ideatice românești după Marea Unire de la 1918.

Organizarea sistemului educațional preuniversitar a fost marcată de faptul că peste 2.800 de învățători au fost pe câmpul de luptă, dintre care peste 1.000 au dat jertfa supremă. În timpul conflagrației mondiale, peste 2.000 de localuri de școală au fost distruse și peste 2.000 au fost degradate semnificativ.¹ În situația confuză de la începutul anului 1918, guvernul Averescu a recurs la organizarea unor echipe formate din rândul învățătorilor mobilizați, cu scopul de a merge în satele din Basarabia,² pentru a reaprinde flacăra identității naționale în această provincie românească.³

Acțiunea de integrare a învățământului românesc în noile provincii a reprezentat o mare provocare pentru partidele aflate la guvernare. În ciuda măsurilor active luate în privința

¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare, A.N.I.C.), fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. (în continuare M.I.), 1917-1919, Dosar 4/1919, fila 178.

² Robert Adam, *Două veacuri de populism românesc*, Humanitas, București, 2018, p. 96.

³ Aflat pe front încă din 1916, Ion Mihalache, viitorul lider țăranist, a făcut parte dintr-o asemenea echipă de învățători.

folosirii limbii române în predarea disciplinelor fundamentale ale învățământului național și a românizării programelor de studii și a manualelor, procesul instructiv-educativ în limba română s-a realizat cu mare dificultate. În această perioadă, unitățile școlare s-au confruntat cu o gravă criză în asigurarea manualelor, elevii fiind nevoiți să-și cumpere câte un exemplar pentru o bancă.⁴ Impactul introducerii învățământului în limba română asupra populației minoritare a avut o intensitate redusă. Alături de resursa umană, în realizarea procesului instructiv-educativ în limba română, un rol important l-au avut manualele școlare folosite în unitățile de învățământ din noile provincii. Prefectura județului Trei-Scaune semnala faptul că, în luna martie 1923, șeful serviciului de poduri și șosele din cadrul instituției, a constatat întâmplător că în Școala de stat din comuna Belasat era utilizat, pentru predarea noțiunilor de educație civică, manualul de Constituția Ungariei, lucru întâlnit și în cazul altor unități școlare de stat.⁵ La sesizarea Ministerului de Interne, din data de 26 martie 1923, ministrul Instrucțiunii Publice a decis realizarea unui control amănunțit în școlile de stat și particulare din Transilvania, în privința cărților și manualelor utilizate la clasă.⁶ În același timp, a fost luată măsura realizării unui control și în Basarabia, unde școlile foloseau „mai multe manuale străine”, care nu erau autorizate de către minister.⁷ La aproape cinci ani de la introducerea învățământului în limba română, în Basarabia și Transilvania erau utilizate în procesul de predare-învățare manuale străine, neautorizate de către autoritățile competente, care nu aveau nicio legătură cu formarea caracterului național al tinerei generații. Existau numeroase unități școlare sau secții în limba maghiară, în cadrul cărora documentele oficiale erau întocmite în limba maghiară, chiar dacă acestea, conform legilor în vigoare, trebuiau realizate în limba română.⁸ Nici bibliotecile școlare nu erau organizate astfel încât să faciliteze învățarea limbii române. Un raport din luna martie 1925, realizat de către inspectorul general pentru învățământul primar din Regiunea I, arăta faptul că Școala Mixtă Nr. 3 din Arad avea o bibliotecă școlară dotată cu tot ceea ce era necesar, dar nu avea „nicio carte românească de citit.”⁹ În acest context, Inspectoratul Școlar Bihor informa ministerul în aprilie 1924, că la Școala de ucenici din Oradea Mare, elevii maghiari și evrei din anul III de studiu, „absolvenți de școli medii sau cu 4 - 8 clase liceale”, deși „înțeleg ceea ce li-se spune”, „vorbesc puțin

⁴ A.N.I.C., fond M.C.I.P. 1917-1919, Dosar 4/1919, fila 178.

⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare, A.N.I.C.), fond Ministerul Instrucțiunii. 1923 (în continuare M.I.), Dosar 99/1923, fila 49.

⁶ A.N.I.C., fond M.I. 1923, Dosar 99/1923, fila 47.

⁷ Ibidem, fila 50.

⁸ A.N.I.C., fond M.I. 1924, Dosar 3/1924, fila 12.

⁹ A.N.I.C., fond M.I. 1925, Dosar 5/1925, fila 2.

românește.”¹⁰ Tot la Oradea Mare, inspectorul școlar constata, în ianuarie 1925, că elevii de la Școala Primară Luterană, au un „rezultat puțin mulțumitor” la disciplinele limba română, istoria și geografia României, cauza fiind învățătoarea suplinitoare „care nu știe românește aproape nimic.”¹¹ Aceeași situație era întâlnită în anul 1925 și în județul Ciuc, unde inspectorul școlar, „pentru a nu mai lua măsuri zadarnice ce în urmă ar ajunge tot la rezultatul, că copiii să nu învețe românește”, propunea numirea unor învățători români în școlile respective, care „să fie însărcinați numai cu predarea limbii române.”¹²

În privința finanțării școlilor din învățământul preuniversitar, Ministerul Instrucției Publice a depus eforturi susținute pentru funcționarea Comitetelor Școlare însă, după patru ani de la intrarea în vigoare a legislației, execuțiile bugetare, în special în zonele rurale, nu erau alcătuite cu reponsabilitate, iar în anumite cazuri, membrii acestor organisme de conducere vedeau în terenurile unităților școlare o sursă de îmbogățire personală.¹³ În general, activitatea Comitetelor școlare a fost influențată de implicarea personalităților locale pentru mobilizarea comunității, în vederea susținerii procesului educațional. În comuna Hăbeni, județul Dâmbovița, preotul Alexandru Popescu, care era și director al Școlii primare, dar și președintele Băncii populare locale, a reușit să mobilizeze localnicii pentru construirea unui nou local de școală. Acesta a reușit în vara anului 1921, în condiții financiare dificile, să inaugureze noul sediu al școlii primare, având sprijinul locuitorilor, în fața cărora se bucura de o mare încredere și de o considerație deosebită.¹⁴ Această implicare a comunității în viața școlară a reprezentat pentru tânăra generație șansa de a beneficia de un mediu prielnic pentru desfășurarea procesului instructiv-educativ. În anul 1926, revizorul Ioan Georgescu, inspectând Școala Primară Hăbeni, aprecia munca, ordinea și disciplina întâlnite aici. El constata că unitatea de învățământ se prezenta „foarte curată și destul de bine întreținută,” datorită efortului depus de către cadrele didactice, dar în special a implicării preotului Alexandru Popescu, „care poartă multă grijă și depune o deosebită activitate pentru ca școala din acest sat să-și merite numele și mai ales destinația ce-i e dată.”¹⁵

Marile personalități culturale, economice și politice au depus eforturi deosebite în elaborarea unor teorii și forme de abordare a problemelor socio-economice existente în societatea românească. Au fost furnizate idei valoroase, care au dus la concretizarea unor

¹⁰ A.N.I.C., fond M.I. 1924, Dosar 3/1924, fila 8.

¹¹ A.N.I.C., fond M.I. 1925, Dosar 4/1925, fila 3.

¹² A.N.I.C., fond M.I. 1925, Dosar 5/1925, fila 32.

¹³ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare, A.N.I.C.), Serviciul Județean Dâmbovița (în continuare, S.J.D.), fond Comitetul Școlar Județean Dâmbovița, Dosar 167/1927, fila 68.

¹⁴ A.N.I.C., S.J.D., fond Inspectoratul Școlar Dâmbovița, Dosar 25/1920-1936, fila 3.

¹⁵ Ibidem, fila 39.

doctrine politice distincte privind modul de dezvoltare a noului stat. Totodată, disputele intelectuale privind selectarea criteriilor adecvate în definirea identității naționale s-au amplificat. O nouă generație de intelectuali, care și-a conturat legitimitatea din „expertiza în problematica culturii naționale” și din „competența în canoanele științifice occidentale”, a intrat în conflict cu generația intelectuală mai veche, pe tema dezvoltării statului național.¹⁶ Autoritățile locale și naționale au întâmpinat numeroase dificultăți în organizarea sistemului educațional preuniversitar în această perioadă, mai ales în ceea ce privește: imposibilitatea guvernului de a plăti corpul profesoral conform misiunii acordate; amplificarea inechităților sociale, prin lipsa mijloacelor de intervenție asupra mediilor dezavantajate economic; închiderea școlilor din cauza diferitelor epidemii sau a lipsei de combustibil pentru asigurarea încălzirii în anotimpul rece; neputința Ministerului Instrucțiunii Publice de a asigura cadre didactice, calificate sau necalificate, pentru toți copiii etc. Procesul de transformare a școlii preuniversitare a fost însă asigurat de personalități politice responsabile, care au căutat, alături de societatea academică, să ofere o predictibilitate procesului de reformă. Dezvoltarea sistemului educațional a fost planificată în mod etapizat, urmărindu-se organizarea ciclurilor educaționale în mod independent, însă cu o legătură puternică între acestea, astfel încât noțiunile acumulate în școala primară să stea la baza instruirii în școala secundară.

Neînțelegerile politice în privința reformelor necesare în domeniul educației au contribuit din plin la crearea unei stări de incertitudine în ceea ce privește funcționarea unităților școlare. În perioada 1918 – 1920 s-au aflat în fruntea ministerului nu mai puțin de 9 miniștri.¹⁷ Această instabilitate a condus la întârzierea procesului de reformă și a unificării sistemului educațional. În foarte multe situații, prezentate de revizorii școlari în rapoartele de inspecții, școlile se aflau într-o stare foarte proastă, iar mulți profesori nu își făceau datoria, nici măcar la un nivel minimal față de elevi, fapt care a condus la imposibilitatea de a asigura egalitatea de șanse în ceea ce privește accesul tuturor copiilor la educație.

În capitolul doi, *Politici și legislație educațională în perioada interbelică*, abordăm problematica politicilor educaționale în pozițiile ideologice și doctrinare ale principalelor partide și curente politice din România interbelică, dar și ale principalelor personalități politice, culturale și educaționale, cu privire la politicile din domeniul învățământului preuniversitar. Am analizat sinergiile și divergențele apărute cu privire la politicile

¹⁶ Călin Cotoi, *Primordialismul cultural și geopolitica românească: lecturi în oglindă*, Editura Mica Valahie, București, 2006, p. 127.

¹⁷ Mihai Cantacuzino (ianuarie-martie 1918); Simion Mehedinți (martie-octombrie 1918); Petru Poni (octombrie-noiembrie 1918); Ion Gh. Duca (noiembrie-decembrie 1918); Constantin I. Angelescu (decembrie 1918 – septembrie 1919); Alexandru Lupescu (septembrie-noiembrie 1919); Octavian Goga (decembrie 1919); Ion Borcea (decembrie 1919 – martie 1920); Petre P. Negulescu (martie 1920 – decembrie 1921).

educaționale în perioada interbelică și am cercetat calitativ tendințele privind organizarea învățământului preuniversitar. În finalul capitolului, am analizat legislația cu privire la învățământul preuniversitar românesc în perioada studiată.

Reorganizarea și consolidarea statului român după Marea Unire au impus necesitatea unei reforme profunde în domeniul educației. În acest context, au fost necesare măsuri urgente de unificare a legislației privind învățământul și organizării administrative a școlilor, pe întreg teritoriul țării. În acest material am analizat politicile educaționale promovate de partidele parlamentare așa cum sunt reflectate în documentele programatice și în dezbaterile publice. Am încercat să surprind evoluția discursului politic în privința necesității dezvoltării sistemului de educație sau schimbările survenite în pozițiile ideologice ale formațiunilor politice analizate sau ale unor lideri politici cu influență în viața politică interbelică. Acest demers l-am făcut folosind în analiza realizată surse primare de documentare: programele partidelor politice, publicate în colecții de documente sau în presa vremii, ideologiile și doctrinele partidelor politice, prezentate în publicațiile vremii și politicile educaționale elaborate de către cei care au deținut funcții importante în Ministerul Instrucțiunii Publice în perioada interbelică.

În privința abordării metodologice, pe parcursul cercetării am folosit ca metodă de studiu cercetarea calitativă. Demersul meu a fost îndreptat către o analiză profundă a programelor politice, a articolelor publicate în presă, a discursurilor parlamentare și a documentelor și studiilor publicate în perioada interbelică de către cei direct implicați în stabilirea politicilor educaționale ale forțelor politice parlamentare. Am avut în vedere perspectiva celor care au redactat documentele programatice, contextul social, cultural, politic și economic în care au fost publicate și faptul că acestea au fost scrise, în multe cazuri, cu un scop propagandistic sau electoral.

Am utilizat analiza de discurs pentru a fixa terminologia utilizată de oamenii politici și pentru a identifica schimbările survenite în susținerea politicilor educaționale. Transformările survenite în societatea interbelică, au schimbat și opțiunile specialiștilor în privința organizării instrucțiunii publice, iar partidele politice și-au adaptat programele politice în permanență.

Valorificând informațiile din sursele primare, am urmărit să prezint o imagine cât mai aproape de sensul și semnificația teoriilor exprimate. Am prezentat ideile de filosofie educațională care au dus, în cazul majorității partidelor parlamentare, la conturarea unei doctrine politice educaționale distincte. Cei mai mulți lideri politici erau preocupați de organizarea și dezvoltarea sistemului educațional. Filosofia ideilor educaționale exprimate în această perioadă, a avut la bază considerentul necesității consolidării societății românești,

după profunde schimbări survenite la sfârșitul războiului. O accentuată ruptură socială caracteriza statul român, iar reforma electorală risca să ducă la o denaturare a procesului electoral democratic, datorită lipsei de educație. În același timp, reforma agrară întârzia să își dovedească eficiența deoarece, din cauza nivelului slab de instruire, încă se practica o agricultură extensivă, în general slab mecanizată, care nu asigura un nivel de trai satisfăcător. În acest context, politicile educaționale urmăreau să asigure succesul celor două mari reforme, contribuind astfel la stabilitatea democratică, necesară dezvoltării României Mari. Filosofia educațională exprima în mod esențial principiile generale care trebuiau să reglementeze organizarea procesului educațional: modul în care potențialul elevilor era valorificat în mod eficient, rolul cadrului didactic în derularea activităților instructiv-educative și implicarea comunității în susținerea educației.

În materialul prezentat, am interpretat documentele istorice și pozițiile exprimate în spațiul public strict în contextul în care au fost realizate și nu am încercat să justific sau să susțin un punct de vedere preconcepțiu, cu frânturi de declarații făcute de oamenii politici în contexte diferite pe această temă. Am urmărit și am analizat critic evoluția ideilor programatice imprimate de liderii politici în domeniul educației și evoluția gândirii și a conceptelor pedagogice, care au stat în această perioadă la baza acțiunilor politice în organizarea și dezvoltarea sistemului educațional. În literatura de specialitate există foarte puține lucrări care să abordeze domeniul educației preuniversitare în întregul său. Cele mai multe lucrări fac doar referiri la realizarea reformelor educaționale de către guvernele interbelice, fără să cerceteze efectele produse de măsurile legislative adoptate și fără să analizeze comparativ sistemele educaționale propuse de oamenii politici interbelici sau de către personalitățile culturale ale epocii. Având în vedere acest aspect, demersul nostru vine din dorință de a analiza soluțiile avansate în perioada respectivă, pentru creșterea nivelului educației furnizate de sistemul preuniversitar, cât și conceptele educaționale și polemicile pe această temă, prezente în toată perioada interbelică. Aceste polemici sunt tot atât de importante ca și cele prezente în alte domenii precum cel economic, financiar, administrativ, social sau juridic.

Preocuparea de a da o nouă organizare modernă școlii românești reprezintă o caracteristică a disputei politice și academice, prezentă în societatea românească interbelică. Cele mai multe figuri publice aveau studiile realizate în principalele centre universitare din Europa, fiind bune cunoscătoare ale realizărilor pedagogice din străinătate. Opiniile exprimate în spațiul public cu privire la modul în care trebuia să se realizeze modernizarea școlii românești au fost foarte diverse, însă nevoia de a întemeia educația tinerei generații pe baza

cunoașterii realităților specifice și nevoilor reale ale societății românești a reprezentat un element comun în toată perioada interbelică. Procesul de transformare a sistemului educațional preuniversitar s-a realizat sub semnul confruntării de idei, ceea ce a favorizat progresul, creativitatea și perenitatea politicilor educaționale, promovate în această perioadă. Teoriile educaționale exprimate au avut în vedere: democratizarea învățământului și cuprinderea tuturor categoriilor sociale în procesul educațional; prelungirea perioadei obligatorii de școlarizare și adaptarea programei școlare la realitățile naționale și locale; consolidarea învățământului primar și diversificarea celui secundar, astfel încât să se asigure o selecție și orientare profesională compatibile cu nevoile societății. Transformările profunde, survenite în societatea interbelică, au provocat anumite schimbări în ceea ce privește politicile educaționale exprimate de către clasa politică, obligând partidele politice să își adapteze în permanență programele și practicile de guvernare la realitățile concrete. Inconsecvența politicianilor și implementarea politicilor educaționale la presiunea unor elite intelectuale au fost strâns legate de lipsa unui ideal național asumat de întreaga societate după realizarea Marii Uniri.

Legislația promovată în perioada interbelică în domeniul educațional a avut de suferit din cauza divergențelor existente între doctrinele politice ale partidelor care s-au succedat la guvernare. În timp ce Partidul Național Liberal a urmărit construirea unui sistem educațional unitar, fără mari deosebiri între mediul urban și cel rural, Partidul Național Țărănesc s-a concentrat pe dezvoltarea școlii rurale, organizată ca structură și conținut în mod diferit față de școala urbană. În timp ce liberalii au acordat o importanță deosebită dezvoltării învățământului liceal, țărăniștii au promovat dezvoltarea școlii superioare țărănești. Politicile educaționale promovate, în funcție de viziunile proprii de dezvoltare a societății românești, au făcut ca învățământul preuniversitar să nu beneficieze de un ideal educațional asumat de întreaga clasă politică iar dese modificări legislative, realizate în nici 20 de ani, au reprezentat o piedică importantă în dezvoltarea sistemului educațional preuniversitar.

Legislația în domeniul învățământului preuniversitar a reprezentat însă, indiferent de programul politic al partidului politic aflat la guvernare, un promotor al politicii reformatoare, prin care s-au realizat importante schimbări în structura, organizarea și funcționarea sistemului. În același timp, au fost generalizate numeroase inovații educaționale, prin care au fost promovate mai multe finalități socio-pedagogice moderne, fapt care a condus la o reușită, cel puțin parțială, a reformelor realizate, prin rigurozitatea și trăinicia educației de care au dat dovadă absolvenții școlii preuniversitare românești. Chiar dacă școala românească a intrat, după Al Doilea Război Mondial, într-un proces de transformare nefiresc, impus de regimul

comunist, inovările legislative introduse de către Constantin Angelescu în anii 1924, 1928 și 1936, de către Ion Mihalache în anul 1929 sau de către Petre Andrei în anul 1939, au reprezentat un izvor de bună practică în ceea ce privește implementarea unei reforme educaționale, în concordanță cu nevoile concrete ale societății. Învățământul preuniversitar a reprezentat un factor principal în dezvoltarea tinerei generații. În acest scop, au fost create structuri flexibile și variate de educație și conținuturi unitare, completate cu discipline opționale, la nivelul învățământului secundar, create în funcție de nevoile locale culturale și economice specifice.

Capitolul trei, *Politicile guvernamentale în domeniul învățământului preuniversitar în perioada interbelică*, este consacrat abordării activității guvernamentale în acest domeniu, având în vedere următoarele perioade: decada brătienistă (1918 - 1928), perioada guvernărilor național-țărăniște (1928 - 1933), perioada guvernărilor liberale (1933 - 1938) și perioada regimului de autoritate monarhică (1938 - 1940).

În perioada interbelică au funcționat 35 de guverne¹⁸, neîntâlnind situația unui executiv care să păstreze puterea o durată mai mare de patru ani. Această perioadă a fost renumită pentru gradul de instabilitate politică, în intervalul 1919-1937 fiind organizate 10 alegeri parlamentare.¹⁹ Deși, conform Constituției, parlamentarii erau aleși pe o perioadă de patru ani, forul legislativ a fost dizolvat de către rege de opt ori, ceea ce a demonstrat că legislativul a fost determinat în mare măsură de executiv. Faptul că un partid politic nu a reușit să se mențină la guvernare mai mult de un mandat de patru ani, a avut un impact deosebit în implementarea politicilor educaționale. Această situație a determinat o lipsă de predictibilitate și stabilitate în sistemul educațional, iar dese schimbări legislative au produs confuzie și dificultate în organizarea activității instructiv-educative. Aproape fiecare ministru ajuns în fruntea Ministerului Instrucțiunii Publice a propus un nou proiect legislativ privind modificarea organizării sistemului de învățământ.²⁰

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, intitulat astfel încă de la înființarea sa, în data de 11 mai 1866, de către guvernul Lascăr Catargiu, a fost reorganizat după anul 1918, în funcție de necesitățile guvernamentale în privința învățământului, de creșterea numărului de

¹⁸ Perioada analizată este cuprinsă între guvernul Brătianu (29 noiembrie 1918 - 26 septembrie 1919) și guvernul Gigurtu (4 iulie - 4 septembrie 1940), timp în care România a fost condusă de 19 prim-miniștrii.

¹⁹ În perioada interbelică au fost organizate alegeri parlamentare în noiembrie 1919; martie 1920; martie 1922; mai 1926; iulie 1927; decembrie 1928; iunie 1931; iunie 1932; noiembrie 1933 și decembrie 1937.

²⁰ În perioada 1919 - 1929 au fost realizate 7 proiecte legislative privind organizarea și funcționarea învățământului agricol sub controlul Ministerului Agriculturii și Domeniilor. Doar proiectul depus în Parlament în anul 1929 a ajuns să se concretizeze în *Legea pentru organizarea învățământului agricol gradul I și II și de popularizare*.

unități școlare și de creșterea importanței acordată de clasa politică științei de carte. Având în vedere acest aspect, numele instituției a fost modificat în data de 13 iunie 1920, de către guvernul Averescu (13 martie 1920 - 16 decembrie 1921), sub forma de Ministerul Instrucțiunii Publice, realizându-se astfel o separare a cultelor de instrucția națională. Guvernul țărănist condus de Iuliu Maniu (10 noiembrie 1928 - 6 iunie 1930) a revenit, în 14 noiembrie 1939, la organizarea cultelor și instrucțiunii sub același minister, dar sub forma de Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor. Nicolae Iorga (18 aprilie 1931 - 5 iunie 1932) a reorganizat și el ministerul, sub numele de Ministerul Instrucțiunii Publice, Cultelor și Artelor, încercând să pună în valoare și creația artistică. În anul 1934, guvernul liberal condus de Gheorghe Tătărescu (4 ianuarie 1934 - 28 decembrie 1937) a revenit la organizarea separată a cultelor și instrucțiunii, redenumind instituția Ministerul Instrucțiunii Publice. Începând cu 15 noiembrie 1936, Constantin Angelescu a modificat modul de funcționare a ministerului, sub titulatura „cea mai cuprinzătoare” de Ministerul Educației Naționale. Dacă vechea denumire exprima „grija pentru învățământul tuturor,” prin noua formulă, se evidențiază grija guvernanților „pentru educație - ceea ce înseamnă formarea individului nu numai sub latura intelectuală (după stilul pedagogiei secolului al XI-lea), ci sub toate aspectele.”²¹ Denumirea de Ministerul Educației Naționale va fi păstrată până în 15 aprilie 1948, când a devenit Ministerul Învățământului Public.

Activitatea guvernamentală în ceea ce privește politica educațională s-a caracterizat prin dezvoltarea, într-o măsură semnificativă, a principiului solidarității sociale. Preocuparea Ministerului Instrucțiunii Publice de a organiza învățământul primar, astfel încât să poată asigura un grad cât mai însemnat de școlarizare în rândul copiilor, a dus în perioada interbelică la creșterea procentului de frecvența școlară de la 40 - 50 %, la aproape 90%.²² Politicile educaționale implementate în această perioadă au avut în vedere corelarea sistemului educațional cu structura organizării sociale, atât la nivel național, cât și la nivel local. Printr-o racordare a școlii primare la nevoile specifice comunității, în special pe linia individualității urban - rural, s-a urmărit pregătirea elevilor pentru o cât mai strânsă legătură cu mediul în care aceștia urmau să își desfășoare activitatea economică. Această abordare a determinat schimbarea viziunii în privința rolului acordat învățământului primar. În Legea pentru învățământul primar al statului și învățământul normal-primar, din 26 iulie 1924, articolul 56 preciza faptul că „primele patru clase primare formează temelia celorlalte grade

²¹ Ștefan Bârsănescu, *Politica culturii în România contemporană. Studiu de pedagogie*, ediția a II-a, Editura Polirom, Iași, 2003, p.137.

²² Monitorul Oficial, Nr. 121 din 27 mai 1939, p. 3394.

de învățământ; în ele se dau elementele de cultură generală indispensabile elevilor, care voiesc să urmeze în școli de un grad mai înalt,” limitând astfel rolul școlii primare la pregătirea elevilor pentru accesul în învățământul secundar.²³ Legea pentru organizarea și funcționarea învățământului primar și normal din 27 mai 1939, a modificat profund această concepție. Prin articolul 17, programa școlară pentru ciclul primar elementar a fost organizată pe baza principiului diferențierii și adaptării la mediul local și regional în care funcționa unitatea școlară. Astfel, pentru elevii care nu urmau școala secundară, se oferea o pregătire individualizată, cu accent pe aspectul practic al cunoștințelor predate, în strânsă legătură cu viața localității și a regiunii respective.²⁴

Politica educațională promovată în perioada interbelică, indiferent de doctrina partidului politic aflat la guvernare, a avut în vedere funcția sistemului școlar preuniversitar de superiorizare a vieții sociale. Autoritățile guvernamentale au urmărit prin școala primară un scop bine definit: inițierea tinerei generații „în a trăi o viață superioară, chiar dacă n-ar mai frecventa o altă școală.”²⁵

Corelarea învățământului secundar cu nevoile specifice societății românești a reprezentat o altă preocupare a Ministerului Instrucției Publice. Accentul pus pe învățământul teoretic secundar, imediat după Marea Unire, când „dorința de învățătură a devenit o cursă de întrecere a tineretului spre vârful piramidei sociale,”²⁶ a creat numeroase dezechilibre, atât în privința integrării pe piața muncii a tinerei generații, cât și în privința accesului la o educație superioară a elevilor proveniți din mediul rural. În anul școlar 1931-1932, în învățământul secundar teoretic (gimnazii și licee, școli normale, seminarii, licee militare) funcționau 132.700 de unități școlare, iar în învățământul secundar tehnic (școlile profesionale, școlile comerciale, de meserii sau de agricultură²⁷) activau 52.065 de unități de învățământ. În sistemul educațional românesc, raportul era net favorabil învățământului teoretic cu 75,1%, față de 24,9%, cât reprezenta învățământul tehnic.²⁸ Numărul redus al școlilor tehnice și funcționarea acestora în special în mediul urban, au determinat ca în esență, condițiile materiale și economice favorabile tinerilor din mediul urban să se transforme într-un privilegiu intelectual, prin accesul facil în instituțiile de învățământ secundar.

²³ Monitorul Oficial, Nr. 161 din 26 iulie 1924, p. 8607.

²⁴ Monitorul Oficial, Nr. 121 din 27 mai 1939, p. 3378.

²⁵ Iosif I. Gabrea, *Școala românească. Structura și politica ei. 1921-1932*, Editura Bucovina, București, 1933, p. 77.

²⁶ Ibidem, p. 74.

²⁷ În această statistică nu sunt cuprinse date despre școlile de ucenici.

²⁸ Iosif I. Gabrea, *Școala românească. Structura și politica ei. 1921-1932*, Editura Bucovina, București, 1933, p. 49, 81.

În acest context, atât Constantin Angelescu, prin organizarea învățământului comercial și industrial în anul 1936, cât și Ion Mihalache, prin organizarea învățământului agricol în anul 1929, au avut în vedere schimbarea concepției privind valoarea muncii, dar și asigurarea accesului la acest tip de educație a tinerei generații, indiferent de mediul de proveniență. Prin aceste măsuri legislative au fost puse bazele dezvoltării pregătirii tehnice, având în vedere nevoia justificată a statului român de a-și forma specialiști bine pregătiți pentru dezvoltarea sectorului economic, considerat primordial (agricol în cazul țăranilor și industrial-comercial în cazul liberalilor).

Lucrarea alocă un spațiu important concluziilor și propunerilor de dezvoltare a țării. Idealul educațional al românilor de la începutul secolului al XX-lea avea două itinerarii. Primul, era consolidarea unirii tuturor românilor în statul național, consolidarea României Mari în toate direcțiile și formele sale publice. Al doilea, era ridicarea, atât din punct de vedere economic, cât și cultural, a stratului de jos al țărănimii, a întregului popor. Pentru atingerea acestui ideal, era propusă *școala activă*, prin care cunoștințele erau predate intuitiv și euristic, elevii învățau diferite meserii manuale și erau puși să rezolve singuri, teoretic și practic, diferite nevoi de gospodărire ale școlii. Grigore Tăbăcaru evidențiază, în anul 1926, principiile reprezentative ale școlii active, după cum urmează: activitatea de sine a școlarului, productivitatea și spontaneitatea, necesitatea cunoașterii copilului.²⁹ Educația nu însemna doar instrucție, în acest context educația fizică-manuală fiind considerată un mijloc pentru toate formele educative.³⁰

Oamenii politici au abordat dezvoltarea României de pe poziții diferite. Teoreticienii partidelor politice propuneau soluții în concordanță cu doctrina și interesele grupurilor politice din care făceau parte. Din păcate, în cele mai multe situații, au fost puse mai presus interesele partidelor sau grupurilor politice, decât interesul general și realizarea idealului educațional. Ca în toate domeniile vieții social-economice și învățământul interbelic a suferit de pe urma instabilității politice, a nefericitului obicei balcanic³¹ de a relua totul de la zero, odată cu numirea unui nou ministru al educației și lipsei de continuitate între proiectele pedagogice.

²⁹ Grigore Tăbăcaru, *Principiile școlii active*, ediția a II-a, Editura Tipografia Gutenberg, Bacău, 1926, p. 82.

³⁰ Gabriela Cristea, *Reforma învățământului: o perspectivă istorică (1864 - 1944)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001, p. 82.

³¹ termen folosit în opoziție cu „modern, occidental”; lipsa de demnitate, inexistența unor valori morale coerente și consistente, inconsecvența – toate acestea au ajuns sinonime până la identitate cu *balcanismul*; vezi și punctul de vedere exprimat de Alexandru Radu în *Civilizația română modernă neîmplinită. Un eseu post-lovinescian*, Editura Adenium, Iași, 2015, p. 157 - 162.

Dincolo de elementele comune existente în programele politice, varietatea domina clasa politică, inclusiv în privința politicilor educaționale. Imediat după Marea Unire, au apărut primele creionări în documentele programatice a ceea ce a evoluat către o politică educațională bine conturată la majoritatea partidelor politice. Evoluția diferită a partidelor politice a fost surprinsă și în viziunea exprimată față de organizarea și dezvoltarea învățământului. În Vechiul Regat, Partidul Național Liberal, condus de un lider politic de excepție, a avut forța să se adapteze la noile realități sociale, politice și economice și să își păstreze influența pe scena politică a țării. Conservatorii nu au reușit acest lucru, fiind nevoiți să își regândească opțiunile politice. Partidele care au apărut în acest nou context, Partidul Țărănesc sau Partidul Poporului, au beneficiat de aportul unor specialiști de marcă din toate domeniile, însă se aflau la început de drum și în mod firesc acest lucru a fost vizibil în lipsa de experiență politică cu care au tratat anumite probleme, inclusiv propunerile legislative în domeniul educației. Partidul Național Român, cea mai importantă forță politică din provinciile unite cu țara, era obișnuit cu un alt sistem politic și era orientat către un anumit tip de luptă politică. Acest fapt a influențat profund atât modul de acțiune al partidului, cât și politicile promovate în diferite domenii, inclusiv în ceea ce privește învățământul.

Dincolo de divergențele provocate de viziunile politice specifice și de direcțiile diferite preconizate pentru dezvoltarea sistemului educațional, învățământul interbelic a fost structurat de toate partidele politice pe baze ideologice noi. Liderii politici au gândit dezvoltarea învățământului în stânsă legătură cu ideea de stat național, considerând că rolul școlii este acela de a pregăti noua generație pentru a se integra în societate și, în același timp, de a realiza „unificarea sufletească națională și readucerea la națiune a celor înstrăinați de ea.”³²

În perioada interbelică au existat numeroase teorii exprimate de pedagogii români cu privire la modul în care școala românească ar fi trebuit să fie organizată. De multe ori punctele de vedere exprimate se aflau pe poziții divergente sau se ignorau reciproc. Însă, căutările personalităților pedagogice, politice și culturale au urmărit crearea unui sistem național de educație, cu o solidă ancorare în realitatea societății românești interbelice. Aceste preocupări au reprezentat fundamentul pe care s-a construit școala românească din perioada respectivă.

Această epocă de frământări și dispute intelectuale a fost marcată atât de interesele politice, cât și de concepțiile celor care susțineau principiile pedagogiei clasice sau principiile noilor curente pedagogice. Dimitrie Gusti, Petre Andrei sau Ioan C. Petrovici, miniștri ai

³² Iosif I. Gabrea, *Mișcarea pedagogică din România între anii 1920-1940*, Tipografia Bucovina, București, p. 22.

Instrucțiunii Publice, oameni politici activi în Partidul Național-Țărănesc, au fost influențați în politica școlară promovată, atât de principiile și teoriile pedagogice în care credeau, cât și de teoria social-politică susținută de doctrina țărănistă. Această influență politică este evidentă prin critica adusă legislației școlare interbelice, adoptate cu precădere în timpul guvernărilor liberale și prin interesul scăzut pentru organizarea școlii urbane. Strategia prin care Gusti și-a promovat activitatea în fruntea ministerului avea un obiectiv politic: să demonstreze că în guvernarea țărănistă „școala de toate gradele și intelectualitatea, de la învățător la marii creatori de artă și știință, vor avea un sprijin eficient și competent.”³³

Un rol important în direcția realizării unui sistem național de educație l-au jucat, în această perioadă, profesorii din cadrul școlilor normale, care de multe ori s-au dovedit mai mult decât simpli practicieni. Ei au reușit să creeze un curent favorabil introducerii reformelor școlare care vizau organizarea învățământului modern românesc. În același timp, discuțiile existente în mediul academic, privind încheierea unui sistem național de educație și conservatorismul prezentat de pedagogia de catedră, au atras în această problemă și specialiști din diverse domenii: medici, psihologi, sociologi, matematicieni etc. Cei mai de seamă oameni de cultură din perioada interbelică au avut o contribuție importantă la progresul educației și pedagogiei, în situația în care, chiar reprezentanții pedagogiei de catedră au „întârziat acest proces.”³⁴ Cei care militau pentru o reformă a sistemului preuniversitar propuneau introducerea unui învățământ accesibil întregii populații, individualizat și ancorat în realitatea existentă în societatea românească după Primul Război Mondial.

Foarte multe din *noile tendințe* care au frământat pedagogia interbelică în România, le regăsim în dezbaterile pedagogiei moderne, demonstrând conectarea specialiștilor la viața științifică mondială. În spațiul românesc au fost create numeroase teorii, prin care au fost puse în valoare particularitățile societății românești, însă sincronismul preocupărilor educaționale românești cu cele desfășurate la nivel mondial reprezintă un fapt incontestabil. Reprezentanții pedagogiei românești nu se pronunțau împotriva teoriilor pedagogice elaborate în alte țări, ei solicitau însă ca acestea să nu fie utilizate pentru rezolvarea neajunsurilor din școala românească. Această poziție nu reprezenta o respingere a acestor teorii pe baza unor concepții naționaliste. Abordarea reprezentanților *pedagogiei românești* era mai degrabă îndreptată către identificarea unor soluții, în vederea conectării școlii românești la nevoile reale ale societății. Frământarea care a avut loc în pedagogia interbelică a fost evidențiată în cadrul curentului

³³ Zoltán Rostás, *A fost Dimitrie Gusti (doar) tehnician în guvernul țărănist?*, în *Sociologie Românească*, Volumul XII, Nr. 1-2, 2014, p. 8.

³⁴ Ermona Zaharian, *Pedagogia românească interbelică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 153.

pedagogic sociologic. În cadrul acestui curent, cei care reprezentau sociologia educației, promovau teoria privind *conectarea școlii la realitățile satului românesc*, datorită faptului că acesta reprezenta păstrătorul tradițiilor românești și majoritatea populației trăia în mediul rural.

În cei 22 de ani ai perioadei analizate, au fost adoptate două legi pentru organizarea învățământului primar, în anul 1924 și în anul 1939, două legi privind funcționarea învățământului secundar teoretic, în anul 1928 și în anul 1939, o lege privind organizarea învățământului agricol, în anul 1929, și câte una pentru învățământul secundar comercial și industrial, în anul 1936. Deși forma de organizare a fost păstrată în mare măsură aceeași, fiecare act legislativ a fost prezentat drept soluția optimă pentru scoaterea învățământului românesc din criză. Prin activitatea legislativă și prin politicile educaționale promovate în perioada interbelică, școala românească interbelică a înregistrat un progres semnificativ față de perioada anterioară. Evoluția pozitivă a sistemului educațional preuniversitar este datorată preocupărilor educaționale desfășurate din postura de ministru de resort, de către mari personalități ale perioadei respective, care s-au implicat în vâltoarea vieții politice, precum Constantin Angelescu, Petre P. Negulescu, Ion Petrovici, Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti sau Petre Andrei. În același timp, acești oameni au avut lângă ei specialiști recunoscuți în domeniul educației, care au condus destinele învățământului românesc din postura de înalți funcționari în cadrul Ministerului Instrucției Publice, precum Petre Ghițescu, Stanciu Stoian, Constantin Kirițescu, George G. Antonescu sau Constantin Narly. Nu în ultimul rând, această evoluție este datorată cadrelor didactice, care au reușit să implementeze politicile educaționale astfel încât elevul să fie principalul beneficiar al reformelor realizate.

În ciuda dificultăților create de lipsa fondurilor, de instabilitatea politică și inconsecvența politicilor educaționale, școala preuniversitară românească, în perioada interbelică, a avut o evoluție pozitivă față de perioada de la începutul secolului al XX-lea. În lumea rurală a crescut foarte mult numărul de școli primare și a scăzut numărul de elevi alocați unui învățător. Astfel, s-a ajuns ca un învățător să se îngrijească în medie de 46 de elevi, în timp ce în mediul urban, media era de 37 de elevi la un dascăl. Din acest punct de vedere, deși s-au realizat progrese semnificative, școala românească nu a reușit să depășească decalajul față de țările Europei, unde cifra optimă a numărului de elevi într-o clasă era de 30.³⁵ Numărul școlilor primare a crescut neîncetat, de la 11.104 în anul 1921, la 13.740 în anul 1928. În anul școlar 1928 - 1929, în învățământul primar erau înscriși 1.676.856 de elevi, din

³⁵ Ștefan Pascu, coordonator, *Istoria învățământului din România*, vol. II, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 263.

care 1.474.719 în mediul rural și 202.137 în mediul urban, iar rata de promovare a fost de 61,3%. Pentru instruirea acestor elevi, au funcționat 37.338 de învățători, cifra fiind de trei ori mai mare decât în anul 1919, când au funcționat 13.600 de învățători.³⁶ În această perioadă au fost promovate mai multe măsuri educaționale pentru dezvoltarea școlilor comerciale, industriale, de agricultură și de meserii, însă nu a existat o preocupare pentru o judicioasă orientare a elevilor spre școlile secundare cu caracter practic. Din elevii care frecventau învățământul secundar, 76,6% erau înscriși la școli cu caracter tehnic. Cu tot progresul realizat în organizarea și funcționarea învățământului tehnic și profesional, acesta nu a putut satisface cerințele economiei naționale, în special ale industriei, lipsa de lucrători calificați fiind atât de accentuată încât se ajunsese la importul forței de muncă.

Calitatea actului didactic s-a îmbunătățit progresiv, atât în învățământul primar, cât și în învățământul secundar, cadrele didactice fiind recunoscute în această perioadă pentru exigența lor în evaluarea rezultatelor obținute de elevi. Perioada interbelică a fost propice formării unor școli secundare teoretice performante. Acest lucru a fost posibil datorită profesorilor cu aspirații înalte, care s-au implicat conștient într-un proces de creație educațională, în folosul întregii societăți. În general, educația primită de elevii care frecventau școala românească era de o calitate deosebită, fapt ce reiese din rezultatele obținute la concursurile școlare și din registrele de inspecții efectuate de cei care aveau în grijă păstoria învățământului preuniversitar. În perioada interbelică, învățământul românesc s-a caracterizat prin seriozitate și severitate. Elevii își priveau profesorii cu sentimente de teamă, admirație și profund respect. Fără îndoială, în școala românească se făcea carte după modelul școlilor occidentale (mai ales din Franța și Germania), iar calitatea învățământului românesc a dat mari valori umane culturii naționale și, fără îndoială, mondiale. Este adevărat că, în special în învățământul primar, atmosfera era una austeră, dominată de sloganul că *bătaia e ruptă din rai* (se bătea cu liniarul la palmă, se stătea la colț, în genunchi, pe boabe de porumb sau coji de nuci etc), însă existau foarte mulți profesori de o rară noblețe sufletească, care își adorau elevii și care își onorau meseria de dascăl cu o corectitudine comportamentală și un profesionalism și devotament, demne de toată admirația. Aparent severi, dar drepecți, acești profesori s-au impus de-a lungul timpului în conștiința multor generații, ca modele de viață. Această categorie de cadre didactice a reușit să facă din învățământul românesc interbelic, în ciuda divergențelor politice în ceea ce privește legislația școlară, o piatră de temelie pentru sistemul de învățământ modern în România.

³⁶ Mihai Teodosia, Ioan Saizu, *Cultură și economie. Puncte de vedere din perioada interbelică*, Editura Junimea, Iași, 1986, p 225.

Multitudinea viziunilor asupra proiectelor de organizare a învățământului preuniversitar, puse în dezbatere publică atât de către oamenii politici, cât și de către specialiști în educație, a reprezentat o sursă importantă de dezvoltare a principiilor care au stat la baza școlii interbelice. Prin demersul nostru nu ne-am propus să prezentăm aceste abordări și viziuni din dorința de a demonstra durabilitatea în timp a acestora. Această abordare ar pleca de la premise total eronate, provocând doar confuzie. Specialiștii au constatat că teoriile elaborate în prima jumătate a secolului al XX-lea, pe plan universal, nu au rezistat transformărilor survenite în viața societăților respective, chiar dacă astăzi, unele dintre ele, sunt prezentate drept „pedagogii alternative.” A promova astăzi valabilitatea acestor teorii, „înseamnă să le golim de conținut, să le reducem la o idee generală, care nici nu mai are atributul originalității.”³⁷ Prin susținerea valabilității acestor sisteme educaționale, gândite în acord cu epoca respectivă,³⁸ am nega din start realitățile economice și social-politice ale societății contemporane. Ceea ce noi ne-am propus, a fost să prezentăm justețea, realismul și valabilitatea teoriilor enunțate în perioada interbelică, în contextul condițiilor politice, culturale și sociale existente în societatea românească. Demersul nostru a vrut să aducă în prim-plan această dezbatere de idei și din dorința de a atrage atenția asupra soluțiilor oferite pentru rezolvarea unor probleme existente în organizarea sistemului educațional. Astăzi, când se pune în mod accentuat problema realizării unei reforme profunde în sistemul nostru de educație, nu avem decât de câștigat din apelarea la exemplele oferite de această tradiție de cercetare pedagogică. Prin această cercetare a frământărilor pedagogice interbelice, am urmărit să aducem un omagiu celor care au trudit pe tărâmul preocupărilor pentru educație dar, în principal, să analizăm experiența de gândire și de practică pedagogică, care poate fi valorificată cu folos în programele de reformă educațională prezente, dar și viitoare. Dacă ne raportăm la această analiză, doar din perspectiva de a nu mai repeta greșelile trecutului și de a utiliza bogata cercetare pedagogică, putem să afirmăm că am făcut un pas important, în concretizarea politicilor educaționale, care să ducă la organizarea școlii preuniversitare românești, în funcție de nevoile exprimate astăzi în societate. O cercetare obiectivă ne dă dreptul să apreciem că, față de trecut, în perioada interbelică s-a produs o dezvoltare fără precedent a învățământului românesc, cu multe idei de o valoare perenă, trecând nealterate prin timp.

³⁷ Ion Stanciu, *Școala și doctrinele pedagogice în secolul XX*, Ediția a II-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 216.

³⁸ Ștefan Bârsănescu, *Politica culturii în România contemporană. Studiu de pedagogie*, ediția a II-a, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 128.

Complexitatea problemei centrale a lucrării impune și discutarea mai extinsă a altor aspecte legate de sistemul de învățământ preuniversitar, precum: mijloacele prin care se realiza finanțarea învățământului preuniversitar; rolul comitetelor școlare; programele analitice și disciplinele studiate; examenele susținute în cadrul învățământului preuniversitar; învățământul alternativ; calitatea actului de predare sau eficiența educațională și egalitatea de șanse a elevilor.

La sfârșitul lucrării sunt inserate o serie de facsimile după cele mai importante documente de arhivă întâlnite, constituind componenta de anexe. Bibliografia este prezentată structurat, potrivit normelor bibliografice consacrate și cuprinde toate materialele utilizate în timpul cercetării, indiferent dacă acestea au fost citate sau nu în lucrare.

BIBLIOGRAFIE

a) Surse primare: documente și izvoare scrise

a.1. Arhivele Naționale Istorice Centrale:

1. Fondul Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. 1917 - 1919.
2. Fondul Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. 1920 - 1921.
3. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1922.
4. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1923.
5. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1924.
6. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1925.
7. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1926.
8. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1927.
9. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1928.
10. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1929.
11. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1930.
12. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1931.
13. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1932.
14. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1933.
15. Fondul Ministerul Învățământului. 1934.
16. Fondul Ministerul Învățământului. 1935.
17. Fondul Ministerul Învățământului. 1936.
18. Fondul Ministerul Instrucțiunii. 1937.
19. Fondul Ministerul Învățământului. 1938.
20. Fondul Ministerul Învățământului. 1939.
21. Fondul Ministerul Învățământului. 1940.

a.2. Serviciul Județean Dâmbovița al Arhivelor Naționale Istorice Centrale:

1. Fond Școala de băieți Băleni.
2. Fond Comitetul Școlar al Județului Dâmbovița. 1918 - 1948.
3. Fond Comitetul Școlar al Liceului Comercial Târgoviște. 1922 - 1950.
4. Fond Gimnaziul de fete Găești. 1935 - 1948.
5. Fond Liceul Militar „Nicolae Filipescu”. 1871 - 1933.
6. Fond Școala Superioară Comercială. 1923 - 1948.
7. Fond Școala profesională de ucenici industriali Târgoviște. 1920 - 1954.
8. Școala profesională de fete „I.C. Fussea” Târgoviște. 1891 - 1949.

9. Școala primară particulară Ochiuri. 1923 - 1948.
10. Școala practică de comerț Târgoviște. 1923 - 1946.
11. Fond Inspectoratul Școlar Dâmbovița.

a.3 Monitorul Oficial al Regatului României:

1. Monitorul Oficial nr. 65 din 8 iulie 1919.
2. Monitorul Oficial nr. 78 din 24 iulie 1919.
3. Monitorul Oficial nr. 50 din 7 iunie 1921.
4. Monitorul Oficial nr. 161 din 26 iulie 1924.
5. Monitorul Oficial nr. 54 din 8 martie 1925.
6. Monitorul Oficial nr. 283 din 22 decembrie 1925.
7. Monitorul Oficial nr. 105 din 15 mai 1928.
8. Monitorul Oficial nr. 126 din 12 iunie 1929.
9. Monitorul Oficial nr. 169 din 2 august 1929.
10. Monitorul Oficial nr. 77 din 1 aprilie 1936.
11. Monitorul Oficial nr. 88 din 16 aprilie 1936.
12. Monitorul Oficial nr. 264 din 12 noiembrie 1936.
13. Monitorul Oficial nr. 58 din 11 martie 1937.
14. Monitorul Oficial nr. 121 din 27 mai 1939.
15. Monitorul Oficial nr. 256 din 4 noiembrie 1939.

a.4 Anuarul Statistic al României:

1. *Anuarul Statistic al României. 1939 și 1940*, Monitorul Oficial Imprimeria Națională, București, 1940.

b) Lista literaturii științifice:

1. Acterian, Jeni. *Jurnalul unei fete greu de mulțumit. 1932-1947*. București: Humanitas, 2021. ediția a III-a.
2. Adam, Robert. *Două veacuri de populism românesc*. București: Humanitas, 2018.
3. Agrigoroaiei, Ion, Iacob, Gheorghe, Buruiană, Ovidiu Ștefan. *Politică și cultură în România interbelică*. Iași: Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2016.
4. Albotă, Mihai. *Istoria învățământului tulcean. De la începuturi până în 2007*. Tulcea: Editura Școala XXI, 2008.
5. Andrei, Nicolae, Pârnuță, Gheorghe. *Istoria învățământului din Oltenia*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1972. volumul I.

6. Andrei, Petre. *Instrucția publică. Raport prezentat comisiei de întocmire a programului.* (Cercul de Studii al Partidului Național Țărănesc). București: Institutul de Arte Grafice Eminescu, 1936.
7. Angelescu, Constantin. *Activitatea Ministerului Instrucțiunii (1922-1926).* București: Editura „Cartea Românească”, 1926.
8. Angelescu, Constantin. *Evoluția învățământului primar și secundar în ultimii 20 de ani.* București: Tipografia Imprimeriile Curentul, 1940.
9. Anghelaghe, Constantin, Petrescu, Iordan, Anghel, Mădălina Gabriela, Gogu, Emilia. *Evoluția centenară a învățământului în România.* București: Editura Economică, 2018.
10. Antonescu, G. George. *Din problemele pedagogiei moderne.* București: Editura Cartea Românească, 1923.
11. Antonescu G. George, *Educație morală și religioasă în școala românească,* Editura Cultura Românească, București, 1937.
12. Antonescu, G. George. *Educație și cultură.* București: Editura Cultura Românească, 1935. ediția a III-a.
13. Antonescu, G. George. *Educație și cultură. Actualități și perspective.* București: Editura Cultura Românească, 1928.
14. Antonescu, G. George. *Pedagogia complementară. Probleme și curente.* București: Casa Școalelor, 1943. ediția a II-a.
15. Antonescu, G. George. *Pedagogia contemporană.* București: Editura Cultura Românească, 1935.
16. Antonescu, G. George. *Școala care ne trebuie. Școala formativ-organicistă.* București: Societatea Tinerimea Română, 1930.
17. Antonescu, G. George. *Școala care ne trebuie. Școala formativ-organicistă.* București: Editura Tinerimea Română, 1930.
18. Arimia, Vasile, Ardeleanu, Ion, Cebuc, Alexandru. *Istoria Partidului Național Țărănesc. Documente 1926 - 1947.* București: Editura Arc 2000, 1994.
19. Atanasiu, Victor, Oprescu, Paul, Oprița, Constantin, Atanasiu, Dumitru, Petrovici, Constantin, Dăscălescu, Ion. *Contribuții la istoria învățământului militar din România. Perioada 1901-1947.* București: Editura Militară, 1978. volumul II.
20. Atanasiu, Victor, Oprița, Constantin, Atanasiu, Dumitru. *Învățământul militar românesc. Tradiții și actualitate.* București: Editura Militară, 1986.

21. Axentii, Ioana. *Învățământul preuniversitar basarabean în perioada interbelică*. Cahul: Editura Arta Educației, 2002.
22. Axinciuc, Victor. *Avuția Națională a României. Cercetări istorice comparate. 1860-1939*. București: Editura Expert, 2000.
23. Bădescu, Ilie. *Idei politice românești*. București: Editura Mica Valahie, 2003.
24. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu. *Istoria României*. București: Editura Enciclopedică, 1998.
25. Bârsănescu, Ștefan. *Clasa de elevi. Anchetă pedagogică*. Iași: Editura Viața Românească, 1928.
26. Bârsănescu, Ștefan. *Didactica*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1932.
27. Bârsănescu, Ștefan. *Didactica. Pentru Școalele normale și seminarii*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1935.
28. Bârsănescu, Ștefan, Florela, Bârsănescu. *Educația, învățământul, gândirea pedagogică din România: dicționar cronologic*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.
29. Bârsănescu, Ștefan. *Istoria pedagogiei românești*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1941.
30. Bârsănescu, Ștefan. *Pedagogia practică*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1946. volumul I.
31. Bârsănescu, Ștefan. *Pedagogia și didactica pentru Școlile Normale, Școale Profesionale și Învățători*. Craiova: ediția a VI-a, Editura Scrisul Românesc, 1942. ediția a IV-a.
32. Bârsănescu, Ștefan. *Pedagogie pentru școalele normale, seminarii, școalele profesionale, învățători și studenți*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1932.
33. Bârsănescu, Ștefan. *Politica culturii în România contemporană. Studiu de pedagogie*. Iași: Editura Polirom, 2003. ediția a II-a.
34. Bârsănescu, Ștefan. *Tehnologia didactică. Prelegeri universitare*. Iași: Tipografia Albina Românească, 1939.
35. Bârsănescu, Ștefan. *Unitatea pedagogiei contemporane ca știință*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976.
36. Blaga, Lucian. *Trilogia Culturii*. București: Humanitas, 2011.
37. Boia, Lucian. *„Germanofili” Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*. București: Humanitas, 2010.

38. Boia, Lucian. *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*. București: Humanitas, 2011.
39. Boia, Lucian. *Cum s-a româniizat România*. București: Humanitas, 2015.
40. Bordeianu, Mihai, Vladcovschi, Petru. *Învățământul românesc în date*. Iași: Editura Junimea, 1979.
41. Botiș, Teodor. *Istoria Școlii Normale (Preparandiei) și a Institutului teologic ortodox-român din Arad*. Arad: Editura Consistorului, 1922.
42. Brandsch, Heinz. *Pedagogi români contemporani*. Cluj-Napoca: Editura Revistei Satul și Școala, 1937.
43. Brusanowski, Paul. *Învățământul confesional ortodox român din Transilvania între anii 1848 – 1918*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2010.
44. Buchet, Constantin. *România și Republica de la Weimar. 1919 - 1933*. București: Editura All, 2001.
45. Bunescu, Gheorghe. coordonator. *Antologia legilor învățământului din România*. București: Institutul de Științe ale Educației, 2004.
46. Buruiiană, Ovidiu. *Liberalii. Structuri și sociabilități politice liberale în România interbelică*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2013.
47. Buzatu, Gheorghe. coordonator. *Discursuri și dezbateri parlamentare (1864-2004)*. București: Editura Mica Valahie, 2011. volumul II.
48. Cerghit, Ion, Vlăsceanu, Lazăr. coordonatori. *Curs de pedagogie*. București: Universitatea din București, 1988.
49. Ciachir, Nicolae. *Basarabia sub stăpânire țaristă. 1812 – 1917*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1992.
50. Ciachir, Nicolae. *Din istoria Bucovinei. 1775 – 1944*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1993.
51. Ciobanu, Vasile, Radu, Sorin. coordonatori. *Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX*. Sibiu: Editura Techno Media, 2008. volumul III.
52. Ciobanu, Vasile, Radu, Sorin. coordonatori. *Partide politice și minorități naționale în România în secolul XX*. Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga”, 2009. volumul IV.
53. Ciobanu, Vasile, Șofronie, Mihai. coordonatori. *Unirea din 1918 - împlinire și speranță*. Sibiu: 1994.
54. Cioran, Emil. *Schimbarea la față a României*. București: Editura Humanitas, 1990.

55. Clit, Costin. *Colegiul Național Cuza Vodă din Huși. Centenar 1918-2018*. Iași: Editura PIM, 2018.
56. Colectiv. *Anuarul Liceului „Fratii Buzești” 1882 - 1992*. Craiova: Editura Oltenia, 1992.
57. Colectiv. *Anuarul Liceului „Mircea cel Bătrân” din Constanța pe anul școlar 1922-1923*. Constanța: Tipografia Victoria, 1924.
58. Colectiv. *Congresul meseriilor și învățământului muncitoresc*. București: Tipografiile Române Unite, 1927.
59. Colectiv. *Istoria Senatului României*. București: Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2004.
60. Colectiv. *Lege pentru organizarea învățământului agricol. Gradul I și II și de popularizare*. București: Editura Curierul Judiciar, 1929.
61. Constantinescu, Mitiță. *Politica economică aplicată*. București: Editura Tiparul Românesc, 1943. volumul III.
62. Cotoi, Călin. *Primordialismul cultural și geopolitica românească: lecturi în oglindă*. București: Editura Mica Valahie, 2006.
63. Crainic, Nichifor. *Ortodoxie și etnocrație*. București: Editura Albatros, 1997.
64. Crainic, Nichifor. *Puncte cardinale în haos*. București: Editura Cugetarea, 1936.
65. Cristea, C. Gabriela. *Reforma învățământului. O perspectivă istorică 1864-1944*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2001.
66. Cristea, Sorin. *Fundamente pedagogice ale reformei învățământului*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994.
67. Cucuș, Constantin. *Pedagogie*. Iași: Editura Polirom, 1996.
68. Curculescu, Marian, Istrate, Gabriela. *Istoria învățământului pedagogic Târgoviștean*. București: Editura AMA Aediting, 2019.
69. Curculescu, Marian, Oproiu, Mihai. *Istoria Partidului Național Țărănesc în județul Dâmbovița*. Târgoviște: Editura Bilbner&Bilbner, 2007.
70. Cuza, C. Alexandru. *Călăuza bunilor români*. Iași: Institutul de Arte Grafice și Editura „Presa bună”, 1927. ediția a III-a.
71. Dimitrescu-Iași, Constantin. *Studii de psihologie socială*. București: Editura Biblioteca Revistei Ideei, 1927.
72. Dinculeanu, Nicolae. *Memoriile unui matematician*. București: Curtea Veche Publishing, 2019.
73. Drăghicescu, Dimitrie. *Partide politice și clase sociale*. București: 1922.

74. Dungaciu, Dan. *Elita interbelică. Sociologia românească în context european*. București: Editura Mica Valahie, 2011.
75. Durkheim, Emile. *Sociologia. Regulile metodei sociologice*. București: Editura Antet Revolution, 2003. ediție îngrijită de Dimitrie Gusti.
76. Eliade, Mircea. *Profetism românesc. România în eternitate*. București: Editura Roza Vânturilor, 1990. volumul II.
77. Enache, George, Tuluș, Arthur, Căldăraru, Cristian-Dragoș, Drăgoi, Eugen. *La frontierele civilizațiilor. Basarabia în context geopolitic, economic, cultural și religios*. Galați: Editura Partener, 2011.
78. Fătu, Mihai. *Cu pumnii strânși. Octavian Goga în viața politică a României (1918-1938)*. București: Editura Globus, 1993.
79. Filotti, Andrei. *De peste mări și țări. Amintiri din viața diplomatică de odinioară*. București: Editura Corint, 2020.
80. Gabrea, I. Iosif. *Din problemele școlii românești*. București: Editura Cultura Românească, 1937.
81. Gabrea, I. Iosif. *Mișcarea pedagogică din România între anii 1920-1940*. București: Tipografia Bucovina, 1940.
82. Gabrea, I. Iosif. *Școala creiatoare. Individualitate-Personalitate*. București: Editura Casa Școalelor, 1927.
83. Gabrea, I. Iosif. *Școala românească. Structura și politica ei. 1921-1932*. București: Editura Bucovina, 1933.
84. Gabriela, C. Cristea. *Reforma învățământului. O perspectivă istorică 1864 - 1944*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2001.
85. Găvănescul, Ion. *Elemente de natură socială*. București: Editura Casa Școalelor, 1921.
86. Găvănescul, Ion. *Pedagogia militans*, Iași: Tipografia Al. Țerek, 1932.
87. Găvănescul, Ion. *Pedagogie generală*. București: Editura Cartea Românească, 1923. ediția a II-a.
88. Găvănescul, Ion. *Pentru educația morală*. Iași: Tipografia Al. Țerek, 1932.
89. Georgescu, Maria. *Cadeți români la Saint-Cyr*. București: Editura Militară, 2002.
90. Ghiață, Petre. *Arta politică*. București: Editura Ideia, 1938.
91. Ghibu, Onisifor. *Pe baricadele vieții. Anii mei de învățătură*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1981.
92. Ghibu, Onisifor. *Pentru o pedagogie românească. Antologie de scrieri pedagogice*. București: Editura Didactică și pedagogică, 1977.

93. Ghibu, Onisifor. *Puncte cardinale pentru o concepție românească a educației*. Sibiu: Institutul de arte grafice „Dacia Traiană”, 1944.
94. Ghidionescu, Vladimir. *Idei și metode nouă în educația copiilor de la 3-7 ani*. București: Editura Cartea Românească, 1933.
95. Ghidionescu, Vladimir. *Igiena școlarului*. Cluj: Institutul de Arte grafice „Ardealul”, 1924.
96. Ghidionescu, Vladimir. *Pedagogia științifică și noile reforme școlare*. București: Tipografia D.C. Ionescu, 1911.
97. Ghidionescu, Vladimir. *Pregătirea profesională a corpului didactic secundar*. București: Editura Librăriei „Principele Mircea”, 1935.
98. Giurescu, C. Constantin. *Istoria Bucureștilor*. București: Editura Vremea, 2009. ediția a III-a.
99. Giurescu, C. Constantin. *Istoria învățământului din România. Compendiu*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971.
100. Giurescu, C. Dinu. *De la Sovromconstrucții nr. 6 la Academia Română: amintiri, mărturii*. București: Editura Meronia, 2008.
101. Goga, Octavian. *România a Românilor. Discurs rostit în Camera Deputaților în ședințele din 5 și 9 decembrie 1935*. Sibiu: Tipografia Săteanului, 1936.
102. Gusti, Dimitrie. coordonator. *Doctrinile partidelor politice*. București: Tipografia Cultura Națională, 1923.
103. Gusti, Dimitrie. coordonator. *Enciclopedia României. 1938-1943*. București: Editura Asociația Științifică pentru Enciclopedia României, 1938. volumul I.
104. Gusti, Dimitrie. *Opere*. București: Editura Academiei RSR, București, 1966. volumul I.
105. Gusti, Dimitrie. *Opere*. București: Editura Academiei RSR, București, 1970. volumul III.
106. Gusti, Dimitrie. *Scrieri pedagogice*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973.
107. Gusti, Dimitrie. *Sociologia militans*. București: Institutul de Științe Sociale, 1935.
108. Gusti, Dimitrie. *Știința și pedagogia națiunii*. București: Imprimeria Statului, 1941.
109. Gusti, Dimitrie. *Un an de activitate la Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor. 1932-1933*. București: Tipografia Bucovina, 1934.
110. Hasnaș, Nicolae. *Discursuri ținute în Senatul României Mari în sesiunea parlamentară a anului 1924*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1924.

111. Hitchins, Keith. *România, 1866 – 1947*. București: Humanitas, 1996.
112. Hrenciuc, Daniel. *Germanii în Regatul României Întregite (1918-1945)*. Cluj-Napoca: Editura Argonaut, 2019.
113. Ibrăileanu, Garabet. *Spiritul critic în cultura română*. București: Editura Minerva, 1984.
114. Ilica, Anton. *Istoricul Preparandiei din Arad. De la Școala Regească Gr. Neunită a Națiunii Române la Liceul Pedagogic „Dimitrie Țichindeal” Arad*. Cluj-Napoca: Editura Cărții de Știință, 2012.
115. Institutul Central de Statistică. *Anuarul Statistic al României. 1939-1940*. București: 1940.
116. Ionescu, D. *Reforma învățământului secundar*. București: Imprimeriile Statului, 1928.
117. Ionescu, Miron, Bocoș, Mușata. coordonatori. *Tratat de didactică modernă*. Pitești: Editura Paralela 45, 2009.
118. Ionescu, Miron. *Instrucție și educație*. Arad: Editura „Vasile Goldiș” University Press, 2007. ediția a III-a.
119. Ionescu, Nae. *Suferița rasei albe*. Iași: Editura Timpul, 1994. ediție îngrijită de Dan Ciachir.
120. Iorga, Nicolae. *Credința mea. Cuvîntări*. București: 1931.
121. Iorga, Nicolae. *Introducerea științelor în învățământul românesc*. București: Tipografia Cultura Neamului Românesc, 1919.
122. Iorga, Nicolae. *Istoria învățământului românesc*. București: Editura Casei Școalelor, 1928.
123. Iorga, Nicolae. *Istoria învățământului românesc*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971.
124. Iorga, Nicolae. *Noua direcție în învățământul românesc. Patru conferințe la Radio. Vălenii de Munte*: Editura Datina Românească, 1931.
125. Iorga, Nicolae. *Supt trei regi. Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național*. București: Datina Românească, 1932. ediția a II-a.
126. Jurca, Nicolae. *Istoria social-democrației din România*. București: Editura Științifică, 1994.
127. Kirițescu, Constantin. *Criza învățământului secundar și reforma liceului*. București, 1928.

128. Kirițescu, Constantin. *Portrete. Oameni pe care i-am cunoscut*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.
129. Livezeanu, Irina. *Cultură și naționalism în România Mare. 1918-1930*, București: Editura Humanitas, 1998.
130. Lovinescu, Eugen. *Istoria civilizației române moderne*. București: Editura Minerva, 1997.
131. Madgearu, Virgil. *Agrarianism, capitalism, imperialism. Contribuții la studiul evoluției sociale românești*. București: Editura Economistul, 1936.
132. Madgearu, Virgil. *Istoria partidului național țărănesc*. București: Editura ARC, 2000.
133. Mareci, Harieta. *Teodor Bălan (1885 - 1972). Viața și opera*. Iași: Editura Junimea, 2003.
134. Matasă, Constantin. *Călăuza Județului Neamț*. București: Editura Cartea Românească, 1929.
135. Mehedinți, Simion. *Academia, instituție etno-pedagogică. Institutul, organizare internațională*. București: Imprimeria Statului, 1941.
136. Mehedinți, Simion. *Altă creștere - Școala muncii*, București: Editura Tipografiei Convorbiri Literare, 1919.
137. Mehedinți, Simion. *Caracterizarea etnografică a unui popor. Prin munca și uneltele sale*. București: Institutul de Arte Grafice „Convorbiri Literare”, 1920.
138. Mehedinți, Simion. *Creștinismul românesc*. București: Editura Cugetarea, 1941.
139. Mehedinți, Simion. *Politica de vorbe și omul politic*. București: Editura Convorbiri Literare, 1920.
140. Mehedinți, Simion. *Trilogii. Știința-Școala-Viața. Cu aplicări la poporul român*. București: Institutul de Arte Grafice „Cugetarea”, 1940.
141. Mehedinți-Soveja, Simion. *Altă creștere - Școala muncii*, Craiova: Editura Axia, 2003.
142. Mihail, Sebastian. *Jurnal. 1935-1944*. București: Humanitas, 2016. ediția a II-a.
143. Mihalache, Ion. *Ce politică să facem*. București: Editura Arc 2000, 1995. ediție, tabel cronologic și note: Dan Răducanu. studiu introductiv: Andrei Pippidi.
144. Milata, Paul. *Între Hitler, Stalin și Antonescu. Germanii din România în Waffen-SS*. Sibiu: Editura Schiller, 2018.
145. Mungiu-Pippidi, Alina. coordonator. *Doctrină politică. Concepte universale și realități românești*. Iași: Editura Polirom, 1998.

146. Murgescu, Bogdan. *România și Europa. Acumularea decalajelor economice. 1500 - 2010*. Iași: Editura Polirom, 2010.
147. Narly, Constantin. *Educație și ideal*. București: Editura Casa Școalelor, 1927.
148. Narly, Constantin. *Metode de educație*. București: Editura Casa Școalelor, 1943.
149. Narly, Constantin. *Opera pedagogică a profesorului Ion Găvănescul*. București: Editura Cultura Românească, 1929.
150. Narly, Constantin. *Pedagogia generală*. București: Editura Cultura Românească, 1938.
151. Narly, Constantin. *Pedagogia socială și personalitatea*. București: Editura Casa Școalelor, 1928.
152. Narly, Constantin. *Pedagogie generală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1996. ediția a II-a.
153. Narly, Constantin. *Texte pedagogice (Antologie)*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1980.
154. Nastasă, Lucian, Sdobiș, Dragoș. *Politici culturale și modele intelectuale în România*. Cluj-Napoca: Editura Mega, 2013.
155. Neculau, Adrian. *Manual de psihologie socială*. Iași: Editura Polirom, 2004.
156. Negulescu, P. Petre. *Reforma învățământului. Proiecte de legi*. București: Editura Casei Școalelor, 1927. ediția a II-a.
157. Negulescu, P. Petre. *Reforma învățământului: proiecte de legi*. București: Tipografia Nouă, 1922.
158. Noica, Constantin. *Jurnal filozofic*. București: Humanitas, 1990.
159. Oproiu, Mihai, Toma, Georgeta, Voiculescu, Corina. *Partide politice dâmbovițene. Liberalii*. Târgoviște: Editura Transversal, 2007.
160. Otu Petre. coordonator. *Reforma militară și societatea în România, de la Carol I la a doua conflagrație mondială*. București: Editura Militară, 2007.
161. Pascu, Ștefan. coordonator. *Istoria învățământului din România*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971. volumul II.
162. Pavel, Constantin. *Școalele din Beiuș. 1828-1928*. Beiuș: Tiparul Tipografiei „Doina”, 1928.
163. Pavelescu, Florin Marius. *Învățământul din România în perioada 1919 - 2017*. București: Institutul Național de Cercetări Economice - Academia Română, 2018.
164. Petrescu, C. Ion. *Contribuții la o pedagogie românească*. Craiova: Editura Ramuri, 1938.

165. Petrescu, C. Ion. *Problema selecției în școala democrației*. București: Editura Casa Școalelor, 1928.
166. Petrescu, C. Ion. *Regionalismul educativ*. București: Editura Institutului Pedagogic Român, 1933. ediția a III-a.
167. Petrescu, C. Ion.,. *Școala activă*. București: Editura Casa Școalelor, 1943. ediția a III-a.
168. Petrescu, C. Ion. *Școala și viața*. București: Editura Casa Școalelor, 1929.
169. Petrescu, C. Ion. *Școale de experimentare*. București: Editura Casa Școalelor, 1935.
170. Petrescu, Marta. *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*. Iași: Editura Polirom, 2011.
171. Platon, Mircea. *Deșcolarizarea României. Scopurile, cărțile și arhitectii reformei învățământului românesc*, București: Editura Ideea Europeană, 2018.
172. Podea, Ion. *Monografia Județului Brașov*. Brașov: Institutul de Arte Grafice „ASTRA”, 1938. volumul I.
173. Popeangă, Vasile, Găvănescu, Eduard, Țârcovnicu, Victor. *Preparandia din Arad*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1964.
174. Popeangă, Vasile. *Presa pedagogică din Transilvania. 1860-1918*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1966.
175. Popeangă, Vasile. *Studii despre Preparandia din Arad*. Arad: Editura „Vasile Goldiș” University Press, 2011.
176. Popescu, Oana. *România și Danemarca în prima jumătate a secolului XX*. Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2010.
177. Radu, Alexandru. *Civilizația română modernă neîmplinită. Un eseu post-lovinescian*. Iași: Editura Adenium, 2015.
178. Radu, Sorin. *Introducere în istoria partidelor și doctrinelor politice din România. Note de curs*. Sibiu: 2009.
179. Ralea, Mihai. *Atitudini*. București: Editura Casa Școalelor, 1931.
180. Rădulescu, Dem. *Monografia Școalei Comerciale Superioare Nr. 1 de Băieți București. 70 de ani de la înființare (1864 - 1934)*. București: Tipografia Astoria, 1935.
181. Rădulescu-Motru, Constantin. *Cultura română și politicianismul*. București: Librăria Socecu & Co, 1904. ediția a III-a.
182. Rădulescu-Motru, Constantin. *Mărturisiri*. București: Editura Minerva, 1990.

183. Rădulescu-Motru, Constantin. *Personalismul energetic*. București: Editura Casei Școalelor, 1927.
184. Rădulescu-Motru, Constantin. *Puterea sufletească*. Iași: Editura Moldova, 1995.
185. Rădulescu-Motru, Constantin. *Reforma învățământului secundar*. București: Editura Revista de Filosofie, 1928.
186. Rădulescu-Motru, Constantin. *Românismul. Catehismul unei noi spiritualități*. București: Fundația pentru Literatură și Artă, 1936.
187. Rădulescu-Motru, Constantin. *Vocația, factor hotărâtor în cultura popoarelor*. București: Editura Casei Școalelor, 1932.
188. Rădulescu-Zoner, Ștefan. coordonator. *Istoria Partidului Național-Libereral*. București: Editura All, 2000.
189. Rădulescu-Zoner, Ștefan. coordonator. *Istoria Partidului Național-Liberal*. București: Editura All, 2000.
190. Reianu, Diana-Gabriela. *Modernizarea României în primul deceniu interbelic. Învățămintul românesc în presa partidelor politice*. Cluj-Napoca: Editura EFES, 2014.
191. Reianu, Diana-Gabriela. *Politica educațională românească în dezbaterile parlamentare 1919-1929*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujană, 2018.
192. Ristache, Florea, Chiru, Gica, Iliescu, Marin. *Județele Patriei-Dâmbovița-Monografie*. București: Editura Sport Turism, 1980.
193. Rusu, Ioana Eleonora, Gornig, Gilbert. *Dreptul Uniunii Europene*. București: Editura C.H.Beck, 2009. ediția a III-a.
194. Sbârnă, Gheorghe. *Partidele politice din România 1918-1940. Programe și orientări doctrinare*. București: Editura Sylvi, 2001.
195. Schifirneț, Constantin. *Filosofie românească în spațiul public*. București: Editura Tritonic, 2012.
196. Schifirneț, Constantin. *Formele fără fond, un brand românesc*. București: Editura Comunicare.ro, 2007.
197. Scurtu, Ioan. coordonator. *Istoria Românilor. Volumul VIII. România întregită 1918-1940*. București: Editura Enciclopedică, 2003.
198. Scurtu, Ioan. *Ion I.C. Brătianu*. București: Editura Museion, 1992.
199. Scurtu, Ioan. *Istoria Partidului Național-Țărănesc*. Iași: Editura TipoMoldova, 2010.
200. Scurtu, Ioan. *Politică și viață cotidiană în România în secolul al XX-lea și începutul celui de-al XXI-lea*. București: Editura Mica Valahie, 2012.

201. Scurtu, Ioan. *Viața cotidiană în perioada interbelică*. București: Editura RAO, 2001.
202. Sdrobiș, Dragoș. *Limitele meritocrației într-o societate agrară*. Iași: Editura Polirom, 2015.
203. Sinaci, Doru, Arbonie, Emil. coordonatori. *90 de ani de administrație românească în Arad. Culegere de studii și comunicări*. Arad: Editura „Vasile Goldiș” University Press, 2010.
204. Sion, Grațiela. *Secolul XX în sistemul educațional din România. O perspectivă istorică*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2018.
205. Stanciu, Gh. Ion. *Istoria doctrinelor pedagogice*. București: Editura CREDIS, 2011.
206. Stanciu, Gh. Ion. *Școala și doctrinele pedagogice în secolul XX*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995. ediția a II-a.
207. Stănescu, C. Marin. *Stânga politică din România în anii crizei. 1929-1933*. București: Editura Mica Valahie, 2002.
208. Stoian, Stanciu. *Curenți noi în pedagogia contemporană*. București: Editura Cultura Românească, 1933. ediția a II-a.
209. Stoian, Stanciu. *Din problemele localismului educativ*. București: Editura Librăriei Socec, 1939. ediția a III-a.
210. Stoian, Stanciu. *Pedagogia română modernă și contemporană*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976.
211. Stoian, Stanciu. *Probleme de ieri și de azi ale pedagogiei românești*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1942.
212. Stoian, Stanciu. *Școala superioară țărănească*. București: Editura Cultura Românească, 1938.
213. Ștefan, Mircea. *Drumul Cercetașilor României*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994.
214. Ștefănescu-Goangă, Florian. *Selecțiunea capacităților și orientarea profesională*. Cluj: Editura Cartea Românească, 1929. ediția a II-a.
215. Tatai, Ana, Tatai-Baltă, Cornel. *Anuarul Liceului de Băieți Greco-Catolic din Blaj 1853-1945*. Alba Iulia: Editura Altip, 2017.
216. Tăbăcaru, Grigore. *Principiile școlii active*. Bacău: Editura Tipografia Gutenberg, 1926. ediția a II-a.
217. Tătărescu, Gheorghe. *Mărturii pentru istorie*. București: Editura Enciclopedică, 1996.

218. Teodosia, Mihai, Saizu, Ioan. *Cultură și economie. Puncte de vedere din perioada interbelică*. Iași: Editura Junimea, 1986.
219. Theodorescu, Barbu. *Bibliografia istorică și literară a lui Nicolae Iorga. 1890-1934*. București: Editura Cartea Românească, 1935.
220. Theodorescu, Barbu. *Nicolae Iorga și educația maselor*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1967.
221. Tiron, Elena, Stanciu, Tudor. *Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2019.
222. Trașcă, Ottmar, Anghel, Remus Gabriel. coordonatori. *Un veac frământat. Germanii din România după 1918*. Cluj-Napoca: Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, 2019. ediția a II-a.
223. Trebici, Vladimir, Hristache, Ilie. *Demografia teritorială a României*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1986.
224. Tudorel, Andrei. coordonator. *România. Un secol de istorie. Date statistice*. București: Institutul Național de Statistică, 2018.
225. Udrescu, Dumitru. *Contribuțiuni la istoricul școalelor din Curtea de Argeș*. București: Editura Institutului de Arte Grafice Marvan, 1938.
226. Vizitiul, Mihai, Bahrim, Dragoș, Timofti, Adrian. coordonatori. *Două secole de învățământ teologic seminarial. 1803 - 2003*. Iași: Editura Trinitas, 2003.
227. Vlăsceanu, Lazăr. *Educație și putere. Sau despre educația pe care încă nu o avem*. Iași: Editura Polirom, 2019.
228. Voloș, Mugur. *Filosofia social-politică a generației '27*. Oradea: Editura Biblioteca Revistei Familia, 2008.
229. Zaharian, Ermona. *Pedagogia românească interbelică. O istorie a ideilor educative*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971.
230. Zamfir, Cătălin, Vlăsceanu, Lazăr. *Dicționar de sociologie*. București: Editura Babel, 1998.
231. Zelea Codreanu, Corneliu. *Doctrina mișcării legionare*. Editura Lucman, București, 2015.
232. Zelea Codreanu, Corneliu. *Pentru legionari*. București: Editura Blassco, 2018. volumul I.
233. Zeletin, Ștefan. *Burghezia română: originea și rolul ei istoric*. București: Humanitas, 2006.

234. Zeletin, Ștefan. *Naționalizarea școalei*. București: Editura Fundației Culturale Principele Carol, 1926.
235. Zotta, Constantin, Tulceanu, Nicolae, Constantin, Grigore. *Partidele politice din România. Istoricul și programele lor*. București: Librăria Cultura Poporului, 1934.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

PRE-UNIVERSITY EDUCATIONAL POLICIES IN INTERWAR ROMANIA

SUMMARY

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
Prof. univ. dr. habil. Sergiu MUSTEAȚĂ

DOCTORAND:
Alexandru MITRU

TÂRGOVIȘTE
2021

PRE-UNIVERSITY EDUCATIONAL POLICIES IN INTERWAR ROMANIA

SUMMARY

The paper entitled "Pre-university educational policies in interwar Romania" aims to analyze the issues of the national education system in the interwar period. The research covers a period of 22 years, between 1918 and 1940 and aims to focus on two important aspects: the ability and availability of politicians to create a successful education system that meets the new needs of the Romanian society, in the context of The Great Union, respectively the consequences of the governmental policy, in the field of pre-university education, on the development and evolution of the Romanian society in the next two decades.

We did not intend to write a History of interwar Romanian education, which could only be an enterprise of a group of authors and could materialize in a corpus composed of several volumes, but an analysis of educational policies, of the specific legislation and of the way of organizing the Romanian pre-university education, in relation to the visions enunciated by the personalities of the time and to the European tendencies in this field. This analysis will be performed on the basis of archive documents, memoirs and specialized works published during the research period.

Our research will try to determine whether the government policies promoted in the periods 1918-1928; 1928 - 1933; 1933 - 1938 and 1938 - 1940 were aligned with the needs of the Romanian society, which was in a profound change, or were rather conjunctural decisions, reactions to initiatives coming from politicians, which sought to satisfy their own party political interests. Following this central paradigm, we want to reconstruct the interwar society in terms of the relationships between the decision makers of the time and the socio-economic environment, in which pre-university education was called to function.

During the scientific research we used historical analysis in several forms: discourse analysis, when we followed the messages transmitted by politicians, through their proposals on the organization and development of the pre-university education system; content analysis, which aims to explain the concepts expressed on this topic and their integration in the socio-economic context in which they are produced; qualitative analysis, used to demonstrate the quality and seriousness of the activity submitted by those who were involved in the development of the educational system in the interwar period; quantitative analysis, used in

arguing the points of view formulated during the research; critical analysis of the researched documents or of the actions undertaken in the studied field.

I used the historical survey when researching archive documents. In this case, we aimed to provide a very accurate picture of the Romanian education system from the interwar period, viewed from the point of view of those expressed in the archive documents.

The changes registered in the Romanian education system have been constantly in the attention of historians and the general public. From a chronological perspective, the study of changes in the organization and functioning of the education system was generally divided into four periods: the second half of the nineteenth century - early twentieth century; the interwar period; the period of the communist regime and the recent period. This symbolic periodization was carried out according to the stages of the major changes taking place within the Romanian society and of the respective political regimes. The development of the national pre-university education system in the interwar period - the topic discussed in our project - was, and remains, a research topic from several perspectives. Based on these, we analyzed the historiography of the research topic, classifying the works, which aim at the pre-university education system in the interwar period, according to the following approaches:

- a) changes in the national education system;
- b) the educational policies promoted in the programs of the parliamentary parties;
- c) the analysis of the pedagogical currents developed in the interwar period;
- d) presentation of the regional education system;
- e) organization of vocational education;
- f) the impact of economic and cultural development on education;
- g) education in the memories and memoirs of the personalities of the studied period.

The analyzed works were an important source of information in our research on the development of interwar Romanian pre-university education, along with other sources such as parliamentary debates, newspapers or school, teaching, pedagogical and cultural magazines published during the period. However, we mention the fact that at the basis of the elaboration of our study we used, mainly, the archival funds located within the Central National Historical Archives and the specialized magazines published by professional associations of teachers. In the research activity we studied a number of over 350 files from the funds of the *Ministry of Cults and Public Instruction* and the *House of Schools*, for the period 1918 - 1940. We also managed to analyze over 120 issues from specialized journals, such as *Apostolul* (Neamț County), *Biserica și Școala* (Arad County), *Curierul Școlar* (Mehedinți County), *Curierul Școlii pentru Popor* (Olt County), *Foaia Școlară* (Bihor County), *Gazeta Învățătorilor*

(Arad County), *Învățătorul* (Cluj County), *Școala Noastră* (Sălaj County) etc and numerous yearbooks published by secondary schools. At the current level of our research we have developed a synthesis approach of what it meant to confront educational ideas and policies, transformed into educational strategies or educational legislation. Following the study of the impact that the implementation of the educational policies had on the school organization, we managed to take the first steps in our research based on the presented archive funds, of the special works and of the specialized press. Thus, we made an in-depth analysis of the period 1918-1924, in which there was a unification of existing education systems in the country after the Union of 1918 and a thorough research of educational policies promoted by parliamentary parties in political doctrines and programs.

The general structure of the paper is designed so that each chapter clarifies specific aspects arising from the main theme of the paper. In the introductory part we aim to clarify the research issue, to present the theories and methods used during the research, to present previous research on this topic, to specify the documentary sources used in the research undertaken and to present the structure of the study.

The paper is structured in three chapters. In the first chapter, *The Romanian School after the War*, where we aim to address the following issues: *Merging the education system in the new framework created by the Great Union, Organizing the pre-university system (1918 - 1922)* and *School functions in Romanian ideational debates after the Great Union of 1918*.

The organization of the pre-university education system was marked by the fact that over 2,800 teachers were on the battlefield, of which over 1,000 gave the ultimate sacrifice. During the global conflagration, more than 2,000 schools were destroyed and more than 2,000 were significantly degraded.¹ In the confusing situation at the beginning of 1918, the Averescu government resorted to organizing teams formed among mobilized teachers, in order to go to the villages of Bessarabia,² to rekindle the flame of national identity in this Romanian province.³

The action of integrating the Romanian education in the new provinces represented a great challenge for the governing parties. Despite the active measures taken regarding the use of the Romanian language in teaching the fundamental disciplines of national education and the Romanianization of curricula and textbooks, the instructive-educational process in Romanian was very difficult. During this period, the schools faced a serious crisis in

¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare, A.N.I.C.), fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. (în continuare M.I.), 1917-1919, Dosar 4/1919, fila 178.

² Robert Adam, *Două veacuri de populism românesc*, Humanitas, București, 2018, p. 96.

³ On the front since 1916, Ion Mihalache, the future peasant leader, was part of such a team of teachers.

providing textbooks, multiple students being forced to buy and share only one textbook.⁴ The impact of the introduction of Romanian language education on the minority population had a low intensity. Along with the human resource, in the realization of the instructive-educational process in Romanian, an important role was played by the textbooks used in the educational units from the new provinces. The prefecture of Trei-Scaune county reported that, in March 1923, the head of the bridge and road service within the institution, found by chance that in the State School in Belasat commune was used, for teaching the notion of civic education, the textbook of the Hungarian Constitution, this is also the case with other state schools.⁵ At the notification of the Ministry of Interior, on March 26, 1923, the Minister of Public Instruction decided to carry out a thorough control in the state and private schools in Transylvania, regarding the books and textbooks used in the classroom.⁶ At the same time, control was taken in Bessarabia, where schools used "several foreign textbooks" that were not authorized by the ministry.⁷ Almost five years after the introduction of Romanian language education, in Bessarabia and Transylvania foreign textbooks were used in the teaching-learning process, unauthorized by the competent authorities, which had nothing to do with the formation of the national character of the young generation. There were numerous school units or sections in Hungarian, in which the official documents were drawn up in Hungarian, even if they, according to the laws in force, had to be made in Romanian.⁸ The school libraries were not organized in such a way as to facilitate the learning of the Romanian language. A report from March 1925, made by the Inspector General for Primary Education in Region I, showed that Mixed School No. 3 from Arad had a school library equipped with everything necessary, but it did not have "any Romanian books to read."⁹ In this context, the Bihor School Inspectorate informed the ministry in April 1924, that at the Apprentice School in Oradea Mare, Hungarian and Jewish students in the third year of study, "high school graduates or with 4-8 high school classes", although "I understand what what they are told", "they speak a little Romanian."¹⁰ Also in Oradea Mare, the school inspector found, in January 1925, that the students from the Lutheran Primary School had an "unsatisfactory result" in the subjects Romanian language, history and geography of Romania, the cause being the substitute teacher "who knows almost

⁴ A.N.I.C., fond M.C.I.P. 1917-1919, Dosar 4/1919, fila 178.

⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare, A.N.I.C.), fond Ministerul Instrucțiunii. 1923 (în continuare M.I.), Dosar 99/1923, fila 49.

⁶ A.N.I.C., fond M.I. 1923, Dosar 99/1923, fila 47.

⁷ Ibidem, fila 50.

⁸ A.N.I.C., fond M.I. 1924, Dosar 3/1924, fila 12.

⁹ A.N.I.C., fond M.I. 1925, Dosar 5/1925, fila 2.

¹⁰ A.N.I.C., fond M.I. 1924, Dosar 3/1924, fila 8.

nothing Romanian."¹¹ The same situation was encountered in 1925 in Ciuc County, where the school inspector, "in order not to take vain measures that would later lead to the result, that children do not learn Romanian", proposed the appointment of Romanian teachers in those schools, who "should be charged only with teaching the Romanian language."¹² Regarding the financing of pre-university schools, the Ministry of Public Instruction has made sustained efforts for the functioning of the School Committees, but, four years after the entry into force of the legislation, budget executions, especially in rural areas, were not made responsibly. In some cases, the members of these governing bodies saw the school grounds as a source of personal enrichment.¹³ In general, the activity of the School Committees was influenced by the involvement of local personalities to mobilize the community, in order to support the educational process. In Hăbeni commune, Dâmbovița county, the priest Alexandru Popescu, who was also the director of the primary school, but also the president of the local People's Bank, managed to mobilize the locals to build a new school. He managed in the summer of 1921, in difficult financial conditions, to inaugurate the new headquarters of the primary school, with the support of the inhabitants, in front of whom he enjoyed a great confidence and a special consideration.¹⁴ This involvement of the community in the school life represented for the young generation the chance to benefit from a favorable environment for the development of the instructive-educational process. In 1926, the auditor Ioan Georgescu, inspecting Hăbeni Primary School, appreciated the work, order and discipline encountered here. He found that the school was "very clean and well maintained," due to the effort of teachers, but especially the involvement of priest Alexandru Popescu, "who takes great care and does a great job for the school in this village to deserve its name and especially the destination given to it."¹⁵

The great cultural, economic and political personalities have made special efforts in the elaboration of theories and forms of approach to the existing socio-economic problems in the Romanian society. Valuable ideas were provided, which led to the realization of distinct political doctrines on how to develop the new state. At the same time, intellectual disputes over the selection of appropriate criteria in defining national identity have intensified. A new generation of intellectuals, who have shaped their legitimacy from "expertise in national culture" and "competence in Western scientific canons", have come into conflict with the

¹¹ A.N.I.C., fond M.I. 1925, Dosar 4/1925, fila 3.

¹² A.N.I.C., fond M.I. 1925, Dosar 5/1925, fila 32.

¹³ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare, A.N.I.C.), Serviciul Județean Dâmbovița (în continuare, S.J.D.), fond Comitetul Școlar Județean Dâmbovița, Dosar 167/1927, fila 68.

¹⁴ A.N.I.C., S.J.D., fond Inspectoratul Școlar Dâmbovița, Dosar 25/1920-1936, fila 3.

¹⁵ Ibidem, fila 39.

older intellectual generation on the development of the nation-state.¹⁶ Local and national authorities encountered many difficulties in organizing the pre-university education system during this period, especially with regard to: the inability of the government to pay the teaching staff according to the assigned mission; amplifying social inequities, through the lack of means of intervention on economically disadvantaged environments; school closures due to various epidemics or lack of fuel to ensure warmth during winter; the inability of the Ministry of Public Instruction to provide qualified or unqualified teachers for all children, etc. However, the process of transforming the pre-university school was ensured by responsible political personalities, who sought, together with the academic society, to offer a predictability to the reform process. The development of the educational system was planned in stages, aiming at organizing educational cycles independently, but with a strong link between them, so that the notions accumulated in primary school to be the basis of secondary school training.

Political misunderstandings about the necessary reforms in the field of education have fully contributed to the creation of a state of uncertainty regarding the functioning of schools. Between 1918 and 1920, no less than 9 ministers headed the ministry.¹⁷ This instability has led to delays in the reform process and the unification of the education system. In many situations, presented by school inspectors in inspection reports, schools were in a very bad state, and many teachers did not do their homework, not even at a minimum level towards students, which led to the impossibility to ensure equal opportunities for all children to access education.

In the second chapter, Educational policies and legislation in the interwar period, we address the issue of educational policies in the ideological and doctrinal positions of the main political parties and currents in interwar Romania, but also of the main political, cultural and educational personalities, regarding pre-university education policies. We analyzed the synergies and divergences regarding the educational policies in the interwar period and we qualitatively researched the tendencies regarding the organization of pre-university education. At the end of the chapter, we analyzed the legislation regarding the Romanian pre-university education in the studied period.

¹⁶ Călin Cotoi, *Primordialismul cultural și geopolitica românească: lecturi în oglindă*, Editura Mica Valahie, București, 2006, p. 127.

¹⁷ Mihai Cantacuzino (January-March 1918); Simion Mehedinți (March-October 1918); Petru Poni (October-November 1918); Ion Gh. Duca (November-December 1918); Constantin I. Angelescu (December 1918 - September 1919); Alexandru Lupescu (September-November 1919); Octavian Goga (December 1919); Ion Borcea (December 1919 - March 1920); Petre P. Negulescu (March 1920 - December 1921).

The reorganization and consolidation of the Romanian state after the Great Union imposed the need for a profound reform in the field of education. In this context, urgent measures were needed to unify the legislation on education and the administrative organization of schools throughout the country. In this material we have analyzed the educational policies promoted by the parliamentary parties as reflected in the programmatic documents and in the public debates. I tried to capture the evolution of the political discourse regarding the need to develop the education system or the changes that occurred in the ideological positions of the analyzed political formations or of some political leaders with influence in the interwar political life. We did this using the primary sources of documentation in the analysis: political party programs, published in document collections or in the press of the time, ideologies and doctrines of political parties, presented in the publications of the time and educational policies developed by those who held positions important in the Ministry of Public Instruction in the interwar period.

Regarding the methodological approach, during the research we used qualitative research as a study method. My approach was directed to an in-depth analysis of political programs, articles published in the press, parliamentary speeches and documents and studies published in the interwar period by those directly involved in establishing the educational policies of parliamentary political forces. We took into account the perspective of those who drafted the programmatic documents, the social, cultural, political and economic context in which they were published and the fact that they were written, in many cases, for propaganda or electoral purposes.

We used discourse analysis to set the terminology used by politicians and to identify changes in educational policy support. The transformations that took place in the interwar society also changed the options of the specialists regarding the organization of the public instruction, and the political parties adapted their political programs permanently.

Using the information from primary sources, I aimed to present an image as close as possible to the meaning and significance of the theories expressed. I presented the ideas of educational philosophy that led, in the case of most parliamentary parties, to the shaping of a distinct educational political doctrine. Most political leaders were concerned with the organization and development of the education system. The philosophy of the educational ideas expressed in this period, was based on the consideration of the need to consolidate the Romanian society, after the profound changes that occurred at the end of the war. An accentuated social rupture characterized the Romanian state, and the electoral reform risked to lead to a distortion of the democratic electoral process, due to the lack of education. At the

same time, agrarian reform was slow to prove effective because, due to the low level of education, extensive agriculture was still practiced, generally poorly mechanized, which did not ensure a satisfactory standard of living. In this context, educational policies aimed to ensure the success of the two major reforms, thus contributing to the democratic stability necessary for the development of Greater Romania. The educational philosophy essentially expressed the general principles that were to regulate the organization of the educational process: the way in which the students' potential was effectively exploited, the role of the teacher in carrying out instructive-educational activities and community involvement in supporting education.

In the material presented, I interpreted the historical documents and positions expressed in the public space strictly in the context in which they were made and I did not try to justify or support a preconceived point of view, with fragments of statements made by politicians in different contexts on this theme. We followed and critically analyzed the evolution of programmatic ideas printed by political leaders in the field of education and the evolution of pedagogical thinking and concepts, which were during this period the basis of political actions in the organization and development of the educational system. In the literature there are very few works that address the field of pre-university education in its entirety. Most papers refer only to the implementation of educational reforms by interwar governments, without investigating the effects of legislative measures and without comparatively analyzing the educational systems proposed by interwar politicians or cultural figures of the time. Given this aspect, our approach comes from the desire to analyze the solutions advanced in that period, to increase the level of education provided by the pre-university system, as well as educational concepts and controversies on this topic, present throughout the interwar period. These controversies are as important as those present in other areas such as economic, financial, administrative, social or legal.

The preoccupation of giving a new modern organization to the Romanian school represents a characteristic of the political and academic dispute, present in the interwar Romanian society. Most public figures had their studies carried out in the main university centers in Europe, being well acquainted with the pedagogical achievements abroad. The opinions expressed in the public space on how to modernize the Romanian school were very diverse, but the need to establish the education of the young generation based on knowledge of specific realities and real needs of Romanian society was a common element throughout interwar period. The process of transforming the pre-university education system was carried out under the sign of confrontation of ideas, which favored the progress, creativity and

permanence of the educational policies, promoted during this period. The expressed educational theories took into account: the democratization of education and the inclusion of all social categories in the educational process; extending the compulsory period of schooling and adapting the school curriculum to national and local realities; strengthening primary education and diversifying secondary education, so as to ensure a selection and career guidance compatible with the needs of society. The profound transformations that have taken place in interwar society have brought about certain changes in the educational policies expressed by the political class, forcing political parties to constantly adapt their governing programs and practices to concrete realities. The inconsistency of politicians and the implementation of educational policies under pressure from intellectual elites were closely linked to the lack of a national ideal assumed by the whole society after the achievement of the Great Union.

The legislation promoted in the interwar period in the field of education suffered due to the existing divergences between the political doctrines of the successive governing parties. While the National Liberal Party aimed to build a unitary education system, without major differences between urban and rural areas, the National Peasant Party focused on the development of the rural school, organized as a structure and content differently from the urban school. While the Liberals attached great importance to the development of high school education, the peasants promoted the development of the peasant high school. The educational policies promoted, according to the own visions of development of the Romanian society, made the pre-university education not benefit from an educational ideal assumed by the entire political class and the frequent legislative changes, made in less than 20 years, represented an important obstacle in development of the pre-university education system.

However, the legislation in the field of pre-university education represented, regardless of the political program of the ruling political party, a promoter of the reform policy, through which important changes were made in the structure, organization and functioning of the system. At the same time, numerous educational innovations were generalized, through which several modern socio-pedagogical aims were promoted, which led to a success, at least in part, of the reforms carried out, through the rigor and persistence of the education they showed graduates of the Romanian pre-university school. Even if the Romanian school entered, after the Second World War, in an unnatural transformation process, imposed by the communist regime, the legislative innovations introduced by Constantin Angelescu in 1924, 1928 and 1936, by Ion Mihalache in 1929 or by Petre Andrei in 1939, were a source of good practice in implementing an educational reform, in line with

the concrete needs of society. Pre-university education has been a major factor in the development of the younger generation. To this end, flexible and varied structures of education and unitary contents have been created, complemented with optional subjects, at the level of secondary education, created according to the specific local cultural and economic needs.

Chapter three, *Government policies in the field of pre-university education in the interwar period*, is devoted to the approach of government activity in this field, given the following periods: the Brătianu decade (1918 - 1928), the period of national-peasant governments (1928 - 1933), the period of liberal governments (1933 - 1938) and the period of the monarchical authority regime (1938 - 1940).

In the interwar period, 35 governments functioned¹⁸, not meeting the situation of an executive that would retain power for more than four years. This period was famous for the degree of political instability, in the period 1919-1937 being organized 10 parliamentary elections.¹⁹ Although, according to the Constitution, parliamentarians were elected for a period of four years, the legislative forum was dissolved by the king eight times, which showed that the legislature was largely determined by the executive. The fact that a political party has failed to hold on for more than four years has had a major impact on the implementation of educational policies. This situation determined a lack of predictability and stability in the educational system, and the frequent legislative changes produced confusion and difficulty in organizing the instructive-educational activity. Almost every minister at the head of the Ministry of Public Instruction proposed a new draft law on changing the organization of the education system.²⁰

The Ministry of Cults and Public Instruction, thus named since its establishment, on May 11, 1866, by the government Lascăr Catargiu, was reorganized after 1918, according to government needs for education, increasing the number of schools and by the increasing importance given by the political class to book science. In view of this aspect, the name of the institution was changed on June 13, 1920, by the Averescu government (March 13, 1920 - December 16, 1921), in the form of the Ministry of Public Instruction, thus achieving a separation of cults from national instruction. The peasant government led by Iuliu Maniu

¹⁸ The analyzed period is between the Brătianu government (November 29, 1918 - September 26, 1919) and the Gigurtu government (July 4 - September 4, 1940), during which time Romania was led by 19 prime ministers.

¹⁹ In the interwar period, parliamentary elections were held in November 1919; March 1920; March 1922; May 1926; July 1927; December 1928; June 1931; June 1932; November 1933 and December 1937.

²⁰ Between 1919 and 1929, 7 legislative projects were carried out on the organization and functioning of agricultural education under the control of the Ministry of Agriculture and Domains. Only the project submitted to the Parliament in 1929 came to fruition in the Law for the organization of agricultural education I and II and popularization.

(November 10, 1928 - June 6, 1930) returned, on November 14, 1939, to the organization of cults and instruction under the same ministry, but in the form of the Ministry of Public Instruction and Cults. Nicolae Iorga (April 18, 1931 - June 5, 1932) also reorganized the ministry, under the name of the Ministry of Public Instruction, Cults and Arts, trying to highlight the artistic creation. In 1934, the liberal government led by Gheorghe Tătărescu (January 4, 1934 - December 28, 1937) returned to the separate organization of cults and instruction, renaming the institution the Ministry of Public Instruction. Starting with November 15, 1936, Constantin Angelescu modified the functioning of the ministry, under the title "the most comprehensive" by the Ministry of National Education. If the old name expressed "concern for the education of all," the new formula highlighted the concern of the rulers "for education - which means training the individual not only intellectually (in the style of eleventh-century pedagogy), but in all respects."²¹ The name of the Ministry of National Education will be kept until April 15, 1948, when it became the Ministry of Public Education.

Government activity in the field of education policy has been characterized by the development, to a significant extent, of the principle of social solidarity. The preoccupation of the Ministry of Public Instruction to organize primary education, so that it can ensure a significant degree of schooling among children, led in the interwar period to increase the percentage of school attendance from 40-50% to almost 90%.²² The educational policies implemented during this period took into account the correlation of the educational system with the structure of the social organization, both at national and local level. By connecting the primary school to the specific needs of the community, especially on the line of urban-rural individuality, the aim was to prepare students for a closer relationship with the environment in which they were to carry out their economic activity. This approach has changed the view of the role of primary education. In the Law for the state primary education and normal-primary education, of July 26, 1924, article 56 specified that "the first four primary classes form the foundation of the other degrees of education; in them are given the elements of general culture indispensable to the students, who want to attend in schools of a higher degree", thus limiting the role of the primary school to the preparation of the students for the access in the secondary education.²³ The law for the organization and functioning of primary and normal education of May 27, 1939, profoundly changed this conception. Through Article 17, the primary school curriculum was organized on the basis of the principle of

²¹ Ștefan Bărsănescu, *Politica culturii în România contemporană. Studiu de pedagogie*, ediția a II-a, Editura Polirom, Iași, 2003, p.137.

²² Monitorul Oficial, Nr. 121 din 27 mai 1939, p. 3394.

²³ Monitorul Oficial, Nr. 161 din 26 iulie 1924, p. 8607.

differentiation and adaptation to the local and regional environment in which the school operated. Thus, for students who did not attend high school, an individualized training was offered, with emphasis on the practical aspect of the knowledge taught, in close connection with the life of the locality and the region.²⁴

The educational policy promoted in the interwar period, regardless of the doctrine of the ruling political party, took into account the function of the pre-university school system for the superiorization of social life. The government authorities pursued a well-defined goal through primary school: the initiation of the young generation "into living a higher life, even if they would not attend another school."²⁵

The correlation of secondary education with the specific needs of Romanian society was another concern of the Ministry of Public Instruction. The emphasis on theoretical secondary education, immediately after the Great Union, when "the desire to learn became a race for youth to reach the top of the social pyramid,"²⁶ created many imbalances, both in terms of integration into the labor market of the young generation and in regarding the access to higher education of students from rural areas. In the school year 1931-1932, in the theoretical secondary education (gymnasiums and high schools, normal schools, seminaries, military high schools) there were 132,700 school units, and in the technical secondary education (vocational schools, business schools, trades or agriculture²⁷) there were 52,065 of educational units. In the Romanian educational system, the ratio was clearly favorable to theoretical education by 75.1%, compared to 24.9%, as represented by technical education.²⁸ The small number of technical schools and their functioning, especially in urban areas, have determined that, in essence, the material and economic conditions favorable to young people in urban areas to become an intellectual privilege, through easy access to secondary education institutions.

In this context, both Constantin Angelescu, by organizing commercial and industrial education in 1936, and Ion Mihalache, by organizing agricultural education in 1929, considered changing the concept of the value of work, but also ensuring access to this type of education. of the young generation, regardless of the environment of origin. These legislative measures laid the foundations for the development of technical training, given the justified

²⁴ Monitorul Oficial, Nr. 121 din 27 mai 1939, p. 3378.

²⁵ Iosif I. Gabrea, *Școala românească. Structura și politica ei. 1921-1932*, Editura Bucovina, București, 1933, p. 77.

²⁶ Ibidem, p. 74.

²⁷ This statistic does not include data on apprenticeship schools.

²⁸ Iosif I. Gabrea, *Școala românească. Structura și politica ei. 1921-1932*, Editura Bucovina, București, 1933, p. 49, 81.

need of the Romanian state to train well-trained specialists for the development of the economic sector, considered essential (agricultural for peasants and industrial-commercial for liberals).

The paper allocates an important space to the conclusions and proposals for the development of the topic. The educational ideal of the Romanians from the beginning of the 20th century had two itineraries. The first was the consolidation of the union of all Romanians in the national state, the consolidation of Greater Romania in all its public directions and forms. The second was the raising, both economically and culturally, of the lower stratum of the peasantry, of the whole people. To achieve this ideal, the active school was proposed, through which knowledge was taught intuitively and heuristically, students learned various crafts and were asked to solve alone, theoretically and practically, different needs of school management. Grigore Tăbăcaru highlighted, in 1926, the representative principles of the active school, as follows: the student's self-activity, productivity and spontaneity, the need to know the child.²⁹ Education did not mean only instruction, in this context physical-manual education being considered a means for all forms of education.³⁰

Politicians have approached Romania's development from different positions. The theorists of political parties proposed solutions in accordance with the doctrine and interests of the political groups to which they belonged. Unfortunately, in most situations, the interests of political parties or groups were placed above the general interest and the realization of the educational ideal. As in all areas of socio-economic life and interwar education, he suffered from political instability, the unfortunate Balkan habit³¹ of resuming everything from scratch, with the appointment of a new minister of education and the lack of continuity between pedagogical projects.

Beyond the common elements existing in political programs, variety dominates the political class, including in terms of educational policies. Immediately after the Great Union, the first sketches appeared in the programmatic documents of what evolved towards a well-defined educational policy in most political parties. The different evolution of political parties was also captured in the vision expressed towards the organization and development of education. In the Old Kingdom, the National Liberal Party, led by an exceptional political

²⁹ Grigore Tăbăcaru, *Principiile școlii active*, ediția a II-a, Editura Tipografia Gutenberg, Bacău, 1926, p. 82.

³⁰ Gabriela Cristea, *Reforma învățământului: o perspectivă istorică (1864 - 1944)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001, p. 82.

³¹ term used in opposition to "modern, western"; lack of dignity, non-existence of coherent and consistent moral values, inconsistency - all these have become synonymous to the point of identity with Balkanism; see also the point of view expressed by Alexandru Radu in *Civilizația română modernă neîmplinită. Un eseu post-lovinescian*, Editura Adenium, Iași, 2015, p. 157 - 162.

leader, had the strength to adapt to new social, political and economic realities and to maintain its influence on the country's political scene. The Conservatives failed to do so, forcing them to rethink their political options. The parties that emerged in this new context, the Peasant Party or the People's Party, benefited from the input of leading specialists in all fields, but were at the beginning of the road and naturally this was visible in the lack of political experience with which they addressed certain issues, including legislative proposals in the field of education. The Romanian National Party, the most important political force in the provinces united with the country, was accustomed to another political system and was oriented towards a certain type of political struggle. This has profoundly influenced both the party's mode of action and the policies promoted in various fields, including education.

Beyond the divergences caused by the specific political visions and the different directions envisaged for the development of the educational system, interwar education was structured by all political parties on new ideological bases. Political leaders have thought about the development of education in close connection with the idea of a national state, considering that the role of the school is to prepare the new generation to integrate into society and, at the same time, to achieve "national soul unification and the return of to those alienated from it."³²

In the interwar period there were numerous theories expressed by Romanian pedagogues regarding the way in which the Romanian school should have been organized. Often the views expressed were in divergent positions or ignored each other. However, the searches of pedagogical, political and cultural personalities aimed at creating a national education system, with a solid anchorage in the reality of the Romanian interwar society. These concerns represented the foundation on which the Romanian school was built in that period.

This era of turmoil and intellectual disputes was marked both by political interests and by the conceptions of those who supported the principles of classical pedagogy or the principles of the new pedagogical currents. Dimitrie Gusti, Petre Andrei or Ioan C. Petrovici, ministers of Public Instruction, active politicians in the National-Peasant Party, were influenced in the promoted school policy, both by the pedagogical principles and theories they believed in, and by the socio-political theory supported by peasant doctrine. This political influence is evident by the criticism of interwar school legislation, adopted mainly during the liberal governments and by the low interest in the organization of the urban school. The

³² Iosif I. Gabrea, *Mișcarea pedagogică din România între anii 1920-1940*, Tipografia Bucovina, București, p. 22.

strategy by which Gusti promoted his activity at the head of the ministry had a political objective: to demonstrate that in the peasant government "the school of all grades and intellectuals, from teacher to great creators of art and science, will have an efficient and competent support."³³

An important role in the development of a national education system was played during this period by teachers in normal schools, who often proved to be more than just practitioners. They managed to create a favorable current for the introduction of school reforms aimed at organizing modern Romanian education. At the same time, the existing discussions in the academic environment, regarding the coagulation of a national education system and the conservatism presented by the pedagogy of the department, attracted in this issue specialists from various fields: doctors, psychologists, sociologists, mathematicians, etc. The most important men of culture from the interwar period had an important contribution to the progress of education and pedagogy, in the situation where even the representatives of the department's pedagogy "delayed this process." Those who campaigned for a reform of the pre-university system proposed the introduction of an education accessible to the entire population, individualized and anchored in the reality existing in Romanian society after the First World War.

Many of the *new trends* that have troubled interwar pedagogy in Romania, we find in the debates of modern pedagogy, demonstrating the connection of specialists to world scientific life. Numerous theories have been created in the Romanian space, through which the particularities of the Romanian society have been highlighted, but the synchronism of the Romanian educational preoccupations with those developed worldwide is an indisputable fact. The representatives of the Romanian pedagogy did not oppose the pedagogical theories elaborated in other countries, but they requested that they not be used to solve the shortcomings in the Romanian school. This position does not represent a rejection of these theories based on nationalist conceptions. The approach of the representatives of the Romanian pedagogy was rather directed towards the identification of some solutions, in order to connect the Romanian school to the real needs of the society. The turmoil that took place in interwar pedagogy was highlighted in the sociological pedagogical current. Within this current, those who represented the sociology of education, promoted the theory of connecting the school to the realities of the Romanian village, due to the fact that it represented the keeper of Romanian traditions and most of the population lived in rural areas.

³³ Zoltán Rostás, *A fost Dimitrie Gusti (doar) tehnician în guvernul țărănist?*, în *Sociologie Românească*, Volumul XII, Nr. 1-2, 2014, p. 8.

In the 22 years of the analyzed period, two laws were adopted for the organization of primary education, in 1924 and in 1939, two laws on the functioning of theoretical secondary education, in 1928 and in 1939, a law on the organization of agricultural education, in 1929, and one for commercial and industrial secondary education, in 1936. Although the form of organization was largely kept the same, each piece of legislation was presented as the optimal solution to get Romanian education out of the crisis. Through the legislative activity and through the educational policies promoted in the interwar period, the Romanian interwar school registered a significant progress compared to the previous period. The positive evolution of the pre-university education system is due to the educational concerns developed from the position of line minister, by great personalities of that period, who were involved in the whirlwind of political life, such as Constantin Angelescu, Petre P. Negulescu, Ion Petrovici, Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti or Petre Andrei. At the same time, these people had with them recognized specialists in the field of education, who led the destinies of Romanian education from the position of senior officials in the Ministry of Public Instruction, such as Petre Ghițescu, Stanciu Stoian, Constantin Kiritescu, George G. Antonescu or Constantin Narly. Last but not least, this evolution is due to the teachers, who managed to implement the educational policies so that the student is the main beneficiary of the reforms carried out.

Despite the difficulties created by the lack of funds, the political instability and the inconsistency of educational policies, the Romanian pre-university school, in the interwar period, had a positive evolution compared to the period at the beginning of the twentieth century. In the rural world, the number of primary schools has greatly increased and the number of students assigned to a teacher has decreased. Thus, it was possible for a teacher to take care of an average of 46 students, while in urban areas, the average was 37 students per teacher. From this point of view, although significant progress has been made, the Romanian school has not managed to overcome the gap with European countries, where the optimal number of students in a class was 30.³⁴ The number of primary schools increased steadily, from 11,104 in 1921 to 13,740 in 1928. In the school year 1928 - 1929, 1,676,856 students were enrolled in primary education, of which 1,474,719 in rural areas and 202,137 in urban areas, and the promotion rate was 61.3%. For the training of these students, there were 37,338 teachers, the number being three times higher than in 1919, when there were 13,600 teachers.³⁵ During this period, several educational measures were promoted for the

³⁴ Ștefan Pascu, coordonator, *Istoria învățământului din România*, vol. II, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 263.

³⁵ Mihai Teodosia, Ioan Saizu, *Cultură și economie. Puncte de vedere din perioada interbelică*, Editura Junimea, Iași, 1986, p. 225.

development of commercial, industrial, agricultural and trade schools, but there was no concern for a judicious orientation of students towards practical secondary schools. Of the students attending secondary education, 76.6% were enrolled in technical schools. With all the progress made in the organization and functioning of technical and vocational education, it could not meet the requirements of the national economy, especially industry, the lack of skilled workers being so severe that it had reached the import of labor.

The quality of the teaching act has progressively improved, both in primary and secondary education, the teachers being recognized during this period for their requirement in evaluating the results obtained by students. The interwar period was conducive to the formation of high-performance theoretical secondary schools. This was possible thanks to teachers with high aspirations, who were consciously involved in a process of educational creation, for the benefit of society as a whole. In general, the education received by the students who attended the Romanian school was of a special quality, which results from the results obtained at the school competitions and from the inspection registers carried out by those who took care of the pastoral education of the pre-university education. In the interwar period, Romanian education was characterized by seriousness and severity. The students looked at their teachers with feelings of fear, admiration and deep respect. Undoubtedly, in the Romanian school a book was made after the model of the western schools (especially from France and Germany), and the quality of the Romanian education gave great human values to the national and, without a doubt, world culture. It is true that, especially in primary education, the atmosphere was austere, dominated by the slogan that the *beating is broken from heaven* (he fought with the ruler on his palm, sat in the corner, on his knees, on corn kernels or walnut shells, etc.) , but there were many teachers of rare nobility of soul, who adored their students and who honored their profession as teachers with a behavioral correctness and a professionalism and devotion, worthy of all admiration. Seemingly severe, but righteous, these teachers have established themselves over time in the consciousness of many generations as role models. This category of teachers managed to make Romanian interwar education, despite political differences in school legislation, a cornerstone for the modern education system in Romania.

The multitude of visions on the projects for organizing pre-university education, put up for public debate by both politicians and education specialists, was an important source of development of the principles that formed the basis of the interwar school. Through our approach we did not intend to present these approaches and visions out of the desire to demonstrate their sustainability over time. This approach would start from totally erroneous

premises, causing only confusion. Specialists have found that the theories developed in the first half of the twentieth century, universally, have not withstood the changes in the lives of those societies, even if today, some of them are presented as "alternative pedagogies." To promote today the validity of these theories, "means to empty them of content, to reduce them to a general idea, which no longer has the attribute of originality."³⁶ By supporting the validity of these educational systems, designed in accordance with that era,³⁷ we would deny from the outset the economic and socio-political realities of contemporary society. What we set out to do was to present the fairness, realism and validity of the theories enunciated in the interwar period, in the context of the political, cultural and social conditions existing in the Romanian society. Our approach wanted to bring to the fore this debate of ideas and the desire to draw attention to the solutions offered to solve existing problems in the organization of the educational system. Today, when the problem of achieving a profound reform in our education system is emphasized, we can only benefit from resorting to the examples offered by this tradition of pedagogical research. Through this research on interwar pedagogical turmoil, we aimed to pay homage to those who worked in the realm of concerns for education but, mainly, to analyze the experience of pedagogical thinking and practice, which can be used in both current and future educational reform programs. If we refer to this analysis, only from the perspective of not repeating the mistakes of the past and to use the rich pedagogical research, we can say that we have taken an important step in concretizing educational policies, leading to the organization of the Romanian pre-university school, depending on the needs expressed in society today. An objective research gives us the right to appreciate that, compared to the past, in the interwar period there was an unprecedented development of Romanian education, with many ideas of perennial value, passing unaltered through time.

The complexity of the central issue of the paper also requires a more extensive discussion of other aspects related to the pre-university education system, such as: the means by which the financing of pre-university education was achieved; the role of school committees; analytical programs and disciplines studied; exams taken in pre-university education; alternative education; the quality of the teaching act or the educational efficiency and the equal opportunities of the students.

At the end of the paper are inserted a series of facsimiles according to the most important archival documents encountered, constituting the component of annexes. The

³⁶ Ion Stanciu, *Școala și doctrinele pedagogice în secolul XX*, Ediția a II-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 216.

³⁷ Ștefan Bârsănescu, *Politica culturii în România contemporană. Studiu de pedagogie*, ediția a II-a, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 128.

bibliography is presented structured, according to the established bibliographic norms and includes all the materials used during the research, regardless of whether they were cited or not in the paper.